„NIWA“ TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 19 (115) БЕЛАСТОК, 11 МАЯ 1958 г. ГОД III

Цыфры і факты

9 мая 1958 года споўнілася 13 год з таго часу, калі Совецкая Армія пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі разбіла фашысцкую Германію. У гэты дзень 1945 года быў аб'яўлены ўсяму свету канец другой сусветнай вайны, вялікая перамога над фашызмам. Вялікая Айчынная вайна была самым суровым выпрабаваннем для народаў, захопленых лютымі фашыстамі.

КПСС паслала на фронт больш 1,5 мільёнаў комуністаў, у тым ліку каля 50 тысяч адказных партыйных і профсаюзных работнікаў.

Да канца вайны ва ўзброеных сілах СССР было больш 3,5 мільёна комуністаў, што складала 60 працэнтаў агульнага складу партыі.

Мантаж заводаў і фабрык, эвакуіраваных на Урал, у Сібір, Сярэднюю Азію, у многіх выпадках заканчваўся на працягу 1 — 2 месяцаў, а праз 3 — 4 месяцы яны станавіліся па вытворчасці на даваенным узроўні.

Актыўна дапамагалі Совецкай Арміі сотні тысяч партызан. Толькі «рэйкавая вайна», праведзеная ў жніўні 1943 года, знішчыла на тылах ворага больш 1.700 кілометраў чыгуначных рэек, у выніку чаго была сарвана перагрупіроўка гітлераўскіх войск на Украіне і ў Беларусі.

Паводле няпоўных даных, ад пачатку вайны да 15 лютага 1944 г. партызаны Украіны знішчылі больш 175 тысяч салдатаў і афіцэраў ворага, знішчылі 2.331 эшалонаў, 2.230 паравозаў, 21 бронепоездаў, больш чым 24 тысячы вагонаў, 64 самалёты, 527 танкаў і бронемашын, 30 рачных суднаў, узарвалі 792 чыгуначных і шасейных мастоў.

За апошнія гады ў Германіі было выпушчана да 80 тысяч самалётаў. Совецкая авіяцыйная прамысловасць за гэты час выпусціла каля 120 тысяч першакласных самалётаў.

У 1941 годзе Германія выпусціла 5 тысяч танкаў, у 1942 г. — 6,4 тысячы, у 1943 годзе — 12 тысяч. Совецкая танкабудаўнічая прамысловасць за апошнія тры гады вайны прадукавала штогод 30 тысяч танкаў, самаходаў і бронемашын.

За 1941 — 1944 гады Германія выпусціла 260,8 тысяч гармат. Совецкая артылерыйская прамысловасць за апошнія тры гады вайны выпусціла 360 тысяч гармат.

За гады вайны больш, чым 7 мільёнаў совецкіх воінаў былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. 11 тысяч воінаў былі ўдастоены звання Героя Совецкага Саюза.

У дапамогу пацярпеўшым ад паводкі урад прызнаў 30,5 мільёнаў злотых

Затраты, якія нанесла сёлеташняя паводка ў некаторых раёнах нашай краіны, шырока абмяркоўваліся ўрадам. У дапамогу пацярпеўшым урад прызнаў 30,5 мільёнаў злотых.

Пастанова, прынятая ўрадам, заклікае паасобныя міністэрствы да неадкладнай дапамогі ва ўстанаўленні нармальнага жыцця насельніцтва пацярпеўшых раёнаў. ПЗУ у бліжэйшы перыяд абавязаны выявіць усе страты, нанесеныя паводкай, і як найхутчэй распачаць выплату залічак, а пасля адшкадавання за знішчаную паводкай абяспечачую маёмасць.

У мэце рэалізацыі намечанай праграмы дапамогі пацярпеўшым урад прызнаў 10 мільёнаў злотых на адбудову знішчаных будынкаў у гарадах і камунальных аб'ектаў, 20 мільёнаў злотых на неабходныя рамонты будаўнічых і сувязных аб'ектаў Поўмільёна злотых прызначана на дадатковы закуп медыкаментаў, патрэбных службе аховы здароўя ў пацярпеўшых ад паводкі раёнах.

Апрача гэтага, упоўнаважаны ўрада па справах дапамогі пацярпеўшым ад паводкі абавязаны апрацаваць і прадставіць міністэрству фінансаў план дадатковых крэдытаў з прызначэннем на сярэднятэрміновыя пазыкі насельніцтву, так неабходныя ў адбудове знішчаных паводкай аб'ектаў.

Польска - літоўскі Саюз у... Мальбарскім музеі

Як паведамляе «Штандар Млодых», на апошняй сесіі Павятовай рады нарадовай у Мальборку пастаноўлена ўладзіць у старым крыжацкім замку міжнародны і агульнаславянскі музей і звярнуцца з заклікам аб супрацоўніцтве да Літвы, Беларусі, Украіны і Чэхаславакіі.

Праектам аб утварэнні ў Мальбарскім замку музея народаў, якія ўдзельнічалі ў барацьбе з Законам крыжаносцаў жыва зацікавіўся I сакратар ЦК Компартыі Літвы — Антанас Снечкус, які 22 красавіка пабываў у Мальборку.

Падчас наведання замка намеснік старшыні сталічнага камітэта адбудовы замка зрабіў падарак літоўскаму дэлегату ў выглядзе альбома і камплекта графікі з малюнкамі гэтага гістарычнага забытка.

Добры пачын

Нядаўна «Трыбуна Люду» апублікавала некаторыя факты з дзейнасці Комуністычнай пасольскай фракцыі, якія сабраў відны гісторык польскага рабочага руху Тадэуш Данішэўскі.

У другой частцы, якая абыймае гады 1922 — 1927, аўтар закранае працу беларускіх паслоў у польскім Сейме, падкрэсліваючы іх выдатнае супрацоўніцтва з польскімі комуністамі.

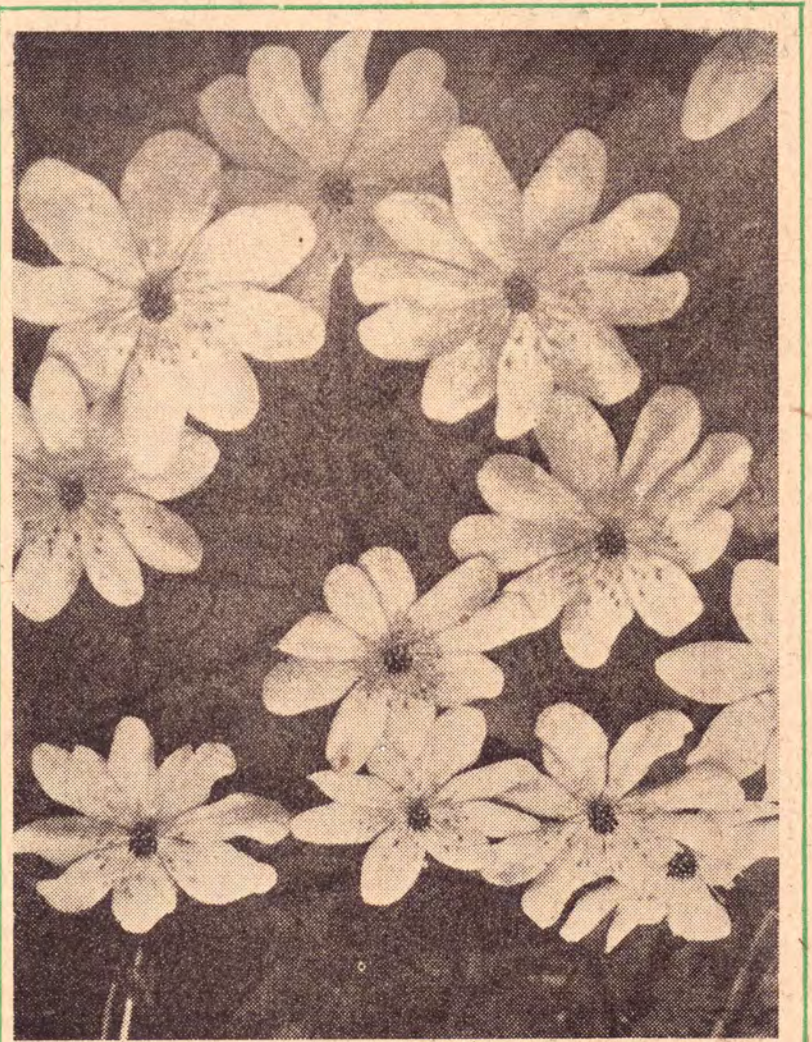
— У гэты час, — піша Данішэўскі, — дзейнічаў у Сейме створаны яшчэ ў чэрвені 1925 года пасольскі клуб беларускай сялянска - работніцкай Грамады, які быў прадстаўніком масавай, налічваючай звыш 100 тысяч членаў арганізацыі пад гэтай самай назвай. Старшынёй клуба Грамады быў даўнейшы старшыня Беларускага Клуба Браніслаў Тарашкевіч...

...15 студзеня 1927 года без згоды Сейма былі арыштаваны паслы Грамады — Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі, Валошын і Мятла (засуджаныя затым Судом апеляцыйным у Вільні на 12 год цяжкай турмы), а таксама пасол Галавач НПХ (Незалежна партыя хлопска). Сейм зацвердзіў гэты гвалт пост фактум пастановай ад 5 лютага 1927 года.

Далей чытаем: «Важнай формай дзейнасці Комуністычнай пасольскай фракцыі былі ўношаныя ёю інтэрпаляцыі і прапановы. Для гэтага боку актыўнасці фракцыі спрыялі гады 1924 — 1927, калі ў Сейме існаваў рэвалюцыйны работніцка - сялянскі блок, у які ўваходзілі паслы Фракцыі, НПХ і Грамады. Гэты блок налічваў 20 паслоў, што запэўнівала ўстаноўвы лік подпісаў пад інтэрпаляцыяй.

Далей даведваемся, што ў гадах 1922 — 1927 клуб Грамады ўнёс 90 інтэрпаляцый.

Праца паслоў Грамады ў польскім Сейме—гэта мала вядомая шырокай грамадскасці старонка брацкіх суадносін і ўзаемнай падтрымкі паміж польскім і беларускім рэвалюцыйным рухам. Яна яшчэ чакае свайго даследчыка.

Пралескі

Польская партыйна—урадавая дэлегацыя з візітам у Балгарыі, Венгрыі і Румыніі

5 мая бягучага года польская партыйна - урадавая дэлегацыя з першым сакратаром ЦК ПАРП — Уладыславам Гамулкай і членам Палітбюро ЦК ПАРП — Юзэфам Цыранкевічам на чале выехала з візітам дружбы ў Балгарскую, Венгерскую і Румынскую народныя рэспублікі.

У склад дэлегацыі ўваходзяць: член Палітбюро ЦК ПАРП, міністр сельскай гаспадаркі — Эдуард Охаб, міністр спажывецкай прамысловасці і скупу — Фелікс Пісуля і віцэ-міністр замежнага гандлю — Тадэуш Трампчынскі.

У амерыканскім рытме!

Ужо 7 мільёнаў беспрацоўных у ЗША

Паводле сцвярджэння адной з камісіі амерыканскай дэмакратычнай партыі, у ЗША ёсць цяпер сама менш 7 мільёнаў беспрацоўных. Афіцыяльна паведамляецца, што ў ЗША ёсць 5,5 мільёнаў беспрацоўных. Камісія падкрэслівае, што гэта далёка няпоўны лік, што да гэтага трэба дадаць яшчэ каля 2-ух мільёнаў такіх людзей, якія ў выніку сучаснай рэцэсіі працуюць усяго па 2 — 3 дні ў тыдні

Найстарэйшаму жыхару СССР—150 год жыцця

У гэтым годзе Магмуд Бо гір Оглы Эйвазаў, грамадзянін Азербайджанскай ССР заканчвае 150 год жыцця. Калі палкі Напалеона біліся пад Масквой, яму ўжо было 4 гады. Эйвазаў, які з'яўляецца найстарэйшым жыхарам Совецкага Саюза і мабыць усяго свету, жыве дагэтуль у Азербайджане ў сваім родным калгасе «Комсамолец».

Два гады таму, калі Эйвазаў закончыў 148 год жыцця, Совецкае міністэрства сувязі выдала паштовую марку з яго фотапартрэтам.

Беластоцкія профсаюзнікі пабывалі ў Гродна

3 мая вярнулася з Гродна 5-асабовая дэлегацыя профсаюзнікаў Беласточчыны, якая была там чатыры дні па запрашэнню Гродзенскай профсаюзнай арганізацыі.

30 красавіка члены дэлегацыі наведалі Гродзенскі тонкасуконны камбінат, дзе пазнаёміліся з умовамі працы тэкстыльшчыкаў. Вечарам гэтага-ж дня яны прысутнічалі на ўрачыстай першамайскай акадэміі. У дзень свята працоўных ўдзельнічалі ў вялікай першамайскай маніфестацыі ў Гродна

2 мая члены дэлегацыі гасцявалі ў калгасе ім. Сталіна ў Пракаповічах, Гродзенскага раёна. У апошнія дні пабыўкі ў Гродна, Беластоцкія профсаюзнікі сустрэліся з актывістамі Гродзенскага абласнога савета профсаюзаў. Падчас гэтай сустрэчы Гродзенскія профсаюзнікі, у доказ вялікай дружбы, уручылі сцяг профсаюзнікам Беласточчыны. Ад'язджаючы з Гродна, профсаюзнікі Беласточчыны запрасілі сваіх Гродзенскіх сяброў у Беласток.

Толькі ў пяці паветах Беласточчыны

будзе выдана 21,5 міл. зл. на меліярацыйныя работы

ДУБРОВА

У бягучым годзе ў Дуброўскім павеце запланавана правесці меліярацыйныя работы на агульную суму 2.063.000 зл. Між іншым, будзе урэгулявана рэчка Сідра на ўчастку 1,5 кіламетраў.

САКОЛКА

Таксама і ў Сакольскім павеце будуць праведзены меліярацыйныя работы падобнай вартасці. Вёска Ахрымаўцы атрымае 2 км. новых равоў і 10 га. дрэнажаваных сенажацяў, што будзе каштаваць дзяржаве 123.000 зл.

БЕЛАСТОК

У Беластоцкім павеце правядзецца рэгуляцыя двухкіламетровага ўчастка рачулкі паміж Міхаловам і Тапалянамі і ў ваколіцы мястэчка Харошча. У раёне верхняй Супраслі — ракі будзе выкапана 4 км. новых меліярацыйных равоў; пад вёскай Крыніцы — 1 км, і пад Пагарэлкамі — 3 км. новых равоў. Будуць таксама закончаны пачатыя меліярацыйныя работы ў ваколіцах верхняй і ніжняй Супраслі і ў ваколіцах вёсак Залукі, Бабровікі, Гарэнімова і Валілы. Агульны кошт гэтых работ у павеце складзе 3.209.900 зл.

СЕМЯТЫЧЫ

На Семятыччыне, у ваколіцах Нурчыка, выкапаецца 23 км. новых равоў і закончацца работы па рэгуляцыі ракі.

ГАЙНАЎКА—БЕЛЬСК

Найбольш значныя меліярацыйныя работы будуць праведзены ў Гайнаўскім і Бельскім паветах на агульную суму 10.738.000 зл!

У вёсцы Крывая здрэнажуюцца 10 га сенажацяў і выканчацца равы. У ваколіцах вёсак Плёскі, Зубаа і Кнаразы будзе выкапана 4 км. новых равоў і закончацца рэгуляцыя рачулак. У даліне рэчкі Нурэц будзе выкапана 15 км новых меліярацыйных равоў.

На Гайнаўшчыне намечаны наступныя меліярацыйныя работы: для Новаберазова здрэнажуецца 20 га сенажацей і палёў і закончыцца будова равоў. У Трасцяніцы прыбудзе яшчэ 2 км. новых равоў; для Дубіч - Царкоўных — 3 км; Істоку і Вітаве — 5 км; Тэрэхоўскай Вольцы — 2 км. новых равоў. У Ляневе будзе закончана рэгуляцыя ракі.

Урэгулюецца 1 км ракі Нурэц і пабудуецца і выканчыцца 30 км новых равоў. Значныя капіталы вызначаны на Белавежу, дзе запланавана выкапаць 5 км. новых равоў і ўрэгуляваць раку на ўчастку 5 км, што разам будзе каштаваць 1.600.000 зл.

* * *

Меліярацыйныя інвестыцыі толькі ў пяці паветах на бягучы год будуць каштаваць дзяржаве 21.536.300 зл! Для нашых гаспадароў і вёсак прыбудзе шмат добраўпарадкаваных сенажацяў і добрых палёў. Узрасце ўраджайнасць зямлі, будуць большыя магчымасці лепшага развіцця жывёлагадоўлі.

Трэба толькі шанаваць гэтую працу і не рабіць так, як у Тыневічах. Мясцовыя гаспадары гэтай вёскі моцна нішчаць меліярацыйныя аб'екты — застаўкі, равы, дрэнажы. Гэтым самым яны робяць сабе і дзяржаве вялікія страты. (ся)

Коратка

5 мая мінула 140-ая гадавіна з дня нараджэння Карла Маркса.

*

5 мая г. г., у 46-ую гадавіну выпуску органа ЦК КПСС — «Праўды», адбылася ў Варшаве сустрэча польскіх журналістаў з журналістамі сацыялістычных краін.

*

5 мая рака Вялікая Марава ў Сербіі выйшла з берагоў і затапіла 11.000 гектараў зямлі. Вялікія дажджы і ў іншых раёнах Сербіі залілі шмат ворыўнай зямлі і многа дамоў.

*

ПАРЫЖ. (ПАП) 5 мая ў мінулую нядзелю ў сталіцы Кіпра Нікозіі было зроблена пакушэнне. У выніку гэтага загінула двое англічан.

*

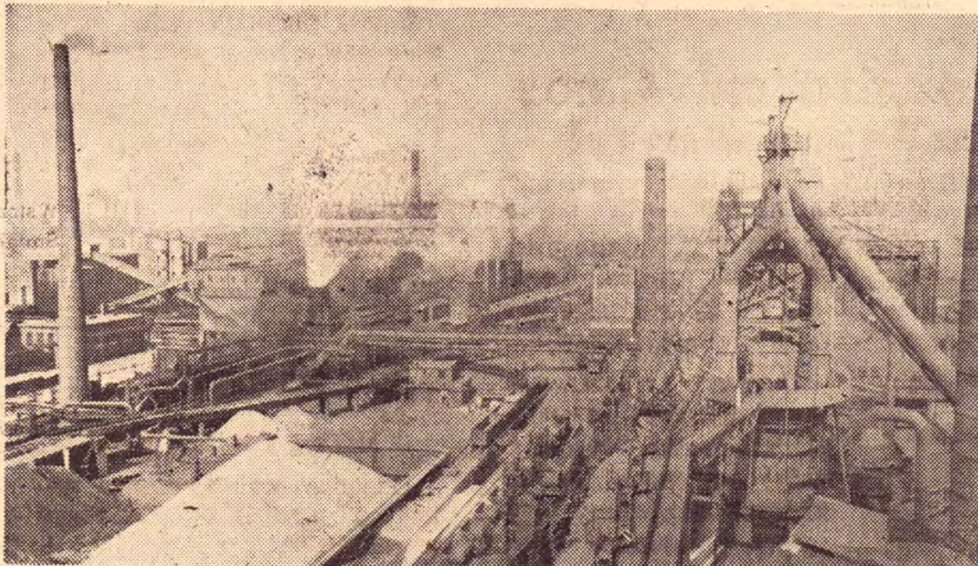
ЛОНДАН (ПАП). 50 тысяч рабочых аўтатранспарту арганізавалі забастоўку, патрабуючы павышэння зарплаты.

*

МАСКВА. (ПАП). На Антарктычнай станцыі «Васток» было 78,4 градусаў марозу.

*

ВАРШАВА. (ПАП). Міністэрства камунікацыі выдала дазвол на вольны продаж аўтамашын тыпу «Варшава». Аўтамашыны можна купляць у растэрміноўку.

Як паведаміў старшыня Камісіі планавання пры Радзе міністраў — Стэфан Ендрыхоўскі, у I квартале г. г. план вытворчасці прамысловасці Польшчы быў выкананы ў 105,6 прац.

НА ЗДЫМКУ: металургічны завод «Касцюшка».

Афрыканская канферэнцыя

Характэрнай рысай міжнароднага жыцця пасля другой сусветнай вайны з'яўляецца ўзрастаючы нацыянальна - вызваленчы рух народаў, які прыводзіць да ўзнікнення ўсё новых самастойных нацыянальных дзяржаў. Абудзілася не толькі Азія, але і Афрыка, найбольш адсталая ў эканамічных і культурных адносінах частка зямнога шара. Пацвярджэннем гэтага з'яўляецца нядаўна адбыўшаяся ў сталіцы Ганы Акры першая ў гісторыі Чорнага кантынента канферэнцыя незалежных афрыканскіх дзяржаў, удзельнікамі якой былі дэлегацыі Судана, Абісініі, Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі, Лівіі, Туніса, Мароко, Ганы і інш.

Канферэнцыя ў Акры з'явілася незвычайна важнай падзеяй не толькі ў жыцці народаў Афрыкі, але і ў міжнародным жыцці, бо ўпершыню ў гісторыі афрыканскія дзяржавы выступілі на палітычнай арэне як самастойная палітычная сіла, якая мае самастойную, афрыканскую праграму дзейнасці.

Скліканне канферэнцыі ў Акры магло адбывацца толькі ва ўмовах грандыёзнага росту афрыканскага нацыянальна-вызваленчага руху пасля другой сусветнай вайны. З васьмі самастойных дзяржаў — удзельніц канферэнцыі ў Акры 5 дзяржаў набыло самастойнасць толькі пасля другой сусветнай вайны. Каля 30-ці афрыканскіх дзяржаў знаходзіцца яшчэ пад каланіяльным ігам. Аднак і тут нацыянальна - вызваленчы рух з кожным днём узрастае, напрыклад, у Алжыры, Кеніі і інш. Прывядзе ён да ўзнікнення новых незалежных афрыканскіх дзяржаў. Аднак народы Афрыкі добра ведаюць, што іх смяротным ворагам з'яўляюцца імперыялісты, што імперыялізм выступае за захаванне каланіяльнага іга. Таму на канферэнцыі ў Акры было пастаўлена пытанне аб вызваленні Афрыкі насуперак імперыялістычнай палітыцы заходніх дзяржаў. «Афрыка павінна быць свабоднай!» — вось галоўны лозунг канферэнцыі.

Антыкаланіяльныя імкненні афрыканскіх народаў знайшлі таксама сваё адлюстраванне ў прынятай канферэнцыяй Дэкларацыі. У ёй запісаны асновы палітыкі афрыканскіх незалежных дзяржаў — удзельніц канферэнцыі ў Акры: 1) асуджэнне розных форм каланіялізма і падтрымка нацыянальна - вызваленчага руху ва ўсіх афрыканскіх краінах, у тым ліку неабходна патрабаваць абвяшчэння незалежнасці Алжыра; 2) правядзенне палітыкі незалежнасці і неўмяшання; 3) асуджэнне палітыкі Францыі і Заходняй Германіі, якія імкнуцца ператварыць пустыню Сахара ў зону атамных выпрабаванняў.

Такім чынам, канферэнцыя ў Акры была накіравана не толькі на садзейнічанне нацыянальна-вызваленчаму руху ў Афрыцы, але таксама супроць імперыялістычных планаў ператварэння Афрыкі ў стратэгічную зону размеркавання ядзерных і ракетных баз, накіраваных супроць краін сацыялістычнага лагера і асабліва Савецкага Саюза.

Таму канферэнцыя ў Акры выклікала непакой у правячых колах заходніх дзяржаў і асабліва ў дзярждэпартаменце ЗША. Канферэнцыя ў Акры яшчэ раз паказала, што ні патманам, ні сілай імперыялізм не можа затрымаць нацыянальна-вызваленчы рух. Ён усё мацнее і паглыбляецца, каб у канцы канцоў прывесці да ўзнікнення новых нацыянальных, антыімперыялістычных дзяржаў.

УЛАДЗІМІР ЛЕБЯДЗІНСКІ.

Міжнародны агляд

Знаходжанне ў СССР Гамаль Абдэль Насера

29 красавіка прыбыў у Маскву з візітам дружбы прэзідэнт Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі Гамаль Абдэль Насер. Друк усяго свету расцэньвае гэты візіт, як пацвярджэнне ўсё паглыбляючых сувязей і сімпатый паміж СССР і арабскімі краінамі, якім Савецкі Саюз аказвае ўсебаковую бескарыслівую дапамогу. Таму пасля прыбыцця ў Маскву Насер заявіў, што «дружба, якая звязвае нашы народы, цалкам адпавядае інтарэсам барацьбы за захаванне міру для ўсяго чалавецтва».

Прэзідэнт Насер прысутнічаў на першамайскай дэманстрацыі ў Маскве, а ў сучасны момант знаёміцца з жыццём Савецкага Саюза.

Спыніць умяшанне ЗША у справы Індanезіі

Прэм'ер - міністр Інданезіі Джуанда выступіў 30 красавіка з заявай з прычыны бамбардзіроўкі іншаземнымі самалётамі шэрагу гарадоў і аэрадромаў Інданезіі.

Дзеянні амерыканскіх і чанкайшысцкіх авантурыстаў, заявіў Джуанда, выклікалі суровае абурэнне арміі і народа Інданезіі. Урад заклікае ЗША прадпрыняць канкрэтныя намаганні, каб спыніць дапамогу мяцежнікам зброяй, самалётамі, суднамі і іншымі транспартнымі сродкамі.

Англійская грамадскасць абурана працягам ядзерных выпрабаванняў

Англійская грамадскасць глыбока ўстрывожана паведамленнем аб тым, што англійскі ўрад, нягледзячы на аднабаковае спыненне Савецкім Саюзам выпрабаванняў атамнай і вадароднай зброі, зрабіў 28 красавіка на востраве Нараджэння новае выпрабаванне вадароднай бомбы.

У сувязі з гэтым лідэр лейбарысцкай апазіцыі Гэйтскел падняў 29 красавіка ў палаце абшчын пытанне аб неабходнасці для заходніх дзяржаў пайсці следам за СССР і ў сваю чаргу спыніць выпрабаванні ядзернай зброі. Аднак прэм'ер - міністр Макмілан заявіў, што гэты выбух з'яўляецца пачаткам новай серыі англійскіх ядзерных выбухаў. Таму газета «Дэйлі геральд» піша: «Сорам, што Англія аказалася першай дзяржавай, якая ўзарвала ядзерную канструкцыю пасля таго, як Савецкі Саюз прыняў рашэнне аб спыненні выпрабаванняў».

Выступленне Далеса на прэс-канферэнцыі

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася 1 мая ў Вашынгтоне, Джон Фостэр Далес заявіў, што ЗША абмяжоўваюць палёты сваіх бамбардзіроўшчыкаў, узброеных ядзернымі бомбамі, у кірунку граніц СССР, калі Савецкі Саюз згодзіцца на ўвядзенне ў Арктыцы прапанаванай Злучанымі Штатамі сістэмы паветранай інспекцыі, якая на практыцы азначае, што будуць узаконены палёты тых-жа амерыканскіх бамбардзіроўшчыкаў над Арктыкай, толькі пад сцягам ААН.

Адказваючы на заданыя яму пытанні, Далес у сапраўднасці даў ясна зразумець, што ЗША імкнуцца навязаць Савецкаму Саюзу сваю прапанову, як ультыматычную ўмову для вырашэння пытання аб працягванні ці спыненні правакацыйных палётаў амерыканскай стратэгічнай авіяцыі ў раёне Арктыкі.

Як выходзіла з адказаў Далеса, ЗША, даючы сваю прапанову, імкнуцца атрымаць магчымасць назірання за поўночнымі раёнамі СССР, не адкрываючы сваёй уласнай тэрыторыі і сваіх баз за межамі ЗША.

Далес дайшоў да таго, што дазволіў сабе паставіць пад склікання нарады на вышэйшым узроўні ў залежнасць ад адносін СССР да амерыканскага манеўру з устанаўленнем міжнароднай інспекцыі ў арктычнай зоне.

Пагадненне па пытанню аб Суэцкім канале

29 красавіка ў Рыме было падпісана пагадненне па пытанню аб выплаце Егіптам кампенсацыі ўладарам акцый былой кампаніі Суэцкага канала. Паводле даных друку, пагадненне выходзіць з міжнароднага прызнання Егіпта ўласнікам канала, нацыяналізіраванага ў ліпені 1956 года. Па ўмовах пагаднення Егіпет выплаціць уладарам акцый на працягу шасці год, пачынаючы ад студзеня 1959 года, часткамі 28 300 тысяч егіпецкіх фунтаў. У якасці першага плацяжу абодва бакі дамовіліся залічыць 5 300 тысяч егіпецкіх фунтаў, сабраных былой кампаніяй за праходжанне суднаў па каналу ў перыяд з моманту нацыяналізацыі канала і да пачатку агрэсіі Англіі, Францыі і Ізраіля супроць Егіпта.

Ул. Л.

Гэта было ў 1922 годзе

1922 год. Ужо больш года прайшло з часу заключэння Рыжскага трактату паміж Польшчай з аднаго боку, і РСФСР, Беларуссю і Украінай — з другога. Закончыліся ваенныя дзеянні, змоўклі гарматы.

Але па-ранейшаму неспакойна на «Крэсах Усходніх», дзе паны ўстанавілі жорсткі прыгнёт беларускага народа, пазбавілі яго правоў, вялі палітыку ліквідацыі беларускіх школ і культурна - асветных устаноў. Беларускае сялянства адказвала на гэта шэрагам паўстанняў. Паўстанцкія атрады, якія складаліся, галоўным чынам, з моладзі, рабілі нечаканыя напады на паліцэйскія пастарункі, на атрады жандараў-карнікаў, палілі маёнткі. Прытулкам для іх сталі лясы, куды карнікі рабілі наезды, толькі сабраўшы вялікія сілы.

У час аднаго з такіх наездаў атраду жандараў, 10 мая 1922 года ў Белавежскай пушчы ўдалося акружыць паўстанцкі атрад, якім камандаваў Андрэй Тамашук — 21-гадовы сялянскі хлапец з вёскі Дубічы-Царкоўныя, што ў Гайнаўскім павеце. Здавалася, атрад быў у безвыхадным становішчы, асуджаны на пагібель. Аднак мужны камандзір вывеў людзей з акружэння, паўстанцы вырваліся з агнявога кальца. І толькі сам камандзір, а разам з ім паўстанцы - беларусы: Янка Захарчук, Дзямян Мартынюк і Янка Пецялюк трапілі ў рукі жандараў.

У беластоцкай турме паўстанцаў падверглі страшэнным катаванням. Дзе знаходзіцца атрад, колькі ў ім людзей, прозвішчы паўстанцаў — вось далёка не поўны пералік таго, чаго дамагаліся ад іх на допытах. Але ўсе чацвёра, нягледзячы на пакуты, нягледзячы на ўсе пасулы следчых, нічога не сказалі. Тады вайскова-палявы суд прыгаварыў чатырох герояў да расстрэлу.

24 мая 1922 года паўстанцаў павялі на расстрэл. Відавочцы пакарання расказвалі, што Андрэй Тамашук і яго таварышы спакойна і мужна трымаліся да апошняй хвіліны. На турэмным двары, куды іх вывелі, Андрэй Тамашук кінуў у твар катам палымяныя, поўныя веры ў будучыню свайго народа словы:

— Няхай мы загінем, але за намі пойдуць браты - змагары, якія давядуць справу да канца!

Твар афіцэра - жандара перакасіўся ад злосці. Даведзены да шаленства гэтымі словамі, ён выхапіў шаблю. Бліснула сталь, са свістам рассякаючы паветра, і акрываўленае вуха камандзіра паўстанцаў адляцела на некалькі крокаў, а струменьчык крыві зазіхацеў на сонцы, сцякаючы на плячо.

Калі жандары падышлі да асуджаных, каб завязаць ім вочы, Андрэй Тамашук і яго таварышы рашуча адмовіліся ад гэтага, заявіўшы:

— Паўстанцам смерць не страшна!

Целы расстраляных жандары пахавалі тайком, баючыся, каб вестка аб гераічнай смерці мужных патрыётаў не абурыла беларускіх і польскіх сялян.

Разам з Андрэям Тамашуком, Янкам Пецялюком, Дзямянам Мартынюком і Янкам Захарчуком асудзілі таксама яшчэ некалькі дзесяткаў сялян. Амаль усе яны былі асуджаны на катаргу і турму. Многія з іх не вытрымалі жахлівых умоў зняволення. Адным з першых у турме загінулі 19-гадовы хлапец Панцялей (прозвішча невядома) з вёскі Вітава і селянін Барташук з вёскі Грабоўцы.

А. ТРАЯНОЎСКІ

У аколіцы «дошкамі забітай»

У Шудзялове (Сакольскі павет) мы сустрэліся з маладымі працаўнікамі лекарска-дэнтыстычнага «амбуланса», які праводзіць бясплатнае лячэнне ў вёсках. Такое часовае лячэнне дзяржаве дорага абыходзіцца.

Аддзел здароўя Павятовай рады ў Саколцы плануе ў бягучым годзе пачаць будаваць у гэтай мясцовасці вялікі медыцынскі пункт. Тут будуць працаваць: лекар, акушэрка і зубны лекар. Пад медыцынскі пункт праектуецца адвесці новы прыгожы будынак, абсталяваны паводле асноўных правіл сучаснай медыцынскай тэхнікі, з выкарыстаннем электраэнергіі.

У бліжэйшыя гады ў гэтай аколіцы запланавана таксама пабудова электрычнага млына. Паводле неафіцыяльных даных, будзе ён пабудаваны ў недалёкай Слойцы. Інвестары слушна кіруюцца ў гэтай справе фактам слабога насычання тэрыторыі гаспадарчымі млынамі.

На апошнім вясковым сходзе ўладары мясцовага ГРН забаранілі выпускаць «на папас» свіней. Бываюць гаспадары, якія выпускаюць сваіх «дзікаў» на ўсю ноч. А тыя ходзяць па палях і рыюць сельскагаспадарчыя культуры.

Па другое, праз вёску праходзіць камунікацыйнае шасэ Саколка — Крынкі. Таму тут нядоўга і да выпадку.

Гэтая пастанова выдаецца цалкам слушнай і вартай увагі іншым грамадскім радам. (ся)

Фрагмент першамайскай маніфестацыі ў Беластоку.
НА ЗДЫМКУ: ідуць спартсмены школьнага клуба моладзі агульнаадукацыйнага ліцэя № 1

Новыя пераклады з беларускай паэзіі

ЯНКА КУПАЛА

Wyjdę...

Wyjdę ja wyjdę,
Płachetkę wdzieję
I zagon wąski
Gęsto obsieje

Gęsto obsieję
Zbożem ziarnistym
Po polu szarym,
Po kamienistym.

Może zabłyśnie
Nad moją niwą
Dola przyjazna,
Dola życzliwa.

Ogrzeje w chłody.
Zrosi w pogodzie.
Bujnie, bogato
Zagon obrodzi.

Skoszę jesienią
Zagon dojrzały,
Wystarczy chleba
Na roczek cały.

АРКАДЗЬ КУЛЯШОЎ

Obłok

O poranku w wiklinie
Siedzę z wędką i łowię.
A obłok? Płynie
Po niebie i po głębinie.

Bierze nareszcie —
A rybka duża!
Korek i pióro
W obłoku się nurza

Wstrzymuję oddech. Cisza...
Śmiało
Wprawną dłonią
Podcinam okonia,
Wyciągam z chmurki białej.

Na wodzie kręgi
Na wodzie kręgi
I niebo w niej inne...
A obłok? W ręku
Miota się zwinny.

Пераклаў АСТАП ЛАПСКІ

Верш Куляшова ўвайшоў у анталогію савецкай паэзіі «Сто трыццаць паэтаў», нядаўна выдадзеную ў Польшчы.

Мгр. М. КАНАПАЦК 6)

Творчае сяброўства братніх літаратур

(Да пытання аб польска—беларускіх літаратурных сувязях у XIX стагоддзі)

Няхай сведчаннем гэтага будуць наступныя радкі з купалаўскага верша «Лірнік вясковы», у якім паэт хоча «выліць думку».

«Аб музыцы, што лірай сваёй чарадзейскай
Мно ў душы светач выклікаў новы...»

Гэты верш быў напісаны з выпадку пяцідзесяцігоддзя з дня смерці польскага паэта і змешчаны ў польскім часопісе «Літва і Русь» ад 1912 года ў Вільні.

У другой палове XIX ст. узаемасувязі паміж нашымі братнімі літаратурамі яшчэ больш умацаваліся. Пастараемся гэта прасачыць на падставе невялікага агляду. Пэўнае непаразуменне можа выклікаць дыспрапорцыя паміж часткай, з якой мы толькі што пазнаёміліся і часткай, ахопліваючай другую палову XIX ст., а ўласна кажучы, пасляэрэформенны перыяд. Аднак я лічыў, што мэтазгодна будзе больш сказаць аб зараджэнні польска - беларускіх літаратурных сувязей і аб яе першых плённых выніках, а менш аб перыядзе, які патрабуе спецыяльнага даклада. Спадзяюся, што гэты невялікі агляд другой паловы XIX ст. усё-такі ў пэўнай ступені адкажа на хвалюючыя пытанні нават у такім скандэнсаваным выглядзе.

Увасабленнем братніх сувязей паміж польскай і беларускай літаратурай у другой палове XIX ст. была моцная дружба паміж Францішкам Багушэвічам (1840 — 1900) і выдатнай польскай пісьменніцай Элізай Ажэшка (1842—1910). Сцяпан Майхровіч у «Нарысах беларускай літаратуры XIX стагоддзя» аб гэтай дружбе піша: «Францішак Багушэвіч і Эліза Ажэшка ўвасаблялі непарыўнае еднанне перадавых беларускіх і польскіх літаратур у іх агульнай барацьбе за свабоду і лепшую долю братніх народаў».

Ажэшка, так як калісь Сыракомля ў адносінах да Дуніна - Марцінкевіча, горача падтрымлівала першыя творчыя пошукі Багушэвіча на ніве роднай літаратуры. У адным са сваіх пісем (22.II. 1888.) да выдатнага польскага філолага Яна Карловіча (1863—1915), які быў у блізкіх адносінах з беларускім паэтам, яна просіць заахвоціць Багушэвіча да творчасці на беларускай мове. «Быў у мяне на днях п. Багушэвіч, — пісала Ажэшка, — і чытаў мне казку доўгую, поўную фантазіі, вельмі добрую, якую напісаў па-беларуску. Прыгожы гэта талент. Польскія вершы яго слабыя, але беларускія, прынамсі на мой погляд, выдатныя. Трэба было-б усімі сіламі заахвоціць яго да працы ў гэтым кірунку» (Эліза Ажэшка, «Лісты», т. II, ч. I, Варшава — Гродна, 1938, стар. 27).

Вялікую падтрымку аказала Ажэшка Багушэвічу ў справе выдання яго твораў у Польшчы, таму што ў Беларусі беларускае друкаванае слова было забаронена. У 1891 г. у Кракаве выйшла «Дудка беларуская», а ў 1894 г., у Познані — «Смык беларускі». У асобе Багушэвіча, Ажэшка бачыла шчырага песняра беларускага сялянства, гора і пакуты якога ўвабрала ў сябе яго дэмакратычная творчасць. Зусім іншымі былі адносіны да дэмакратызма Багушэвіча з боку рэакцыйных публіцыстаў і крытыкаў. Яны неаднойчы дакаралі Багушэвіча за тое, што ён стварае нейкую «хлопскую» літаратуру. Гэтыя самыя колы таксама неспрыяльна ставіліся да творчасці дэмакратычных польскіх пісьменнікаў. У гэтым выпадку я маю на ўвазе Мілкоўскага, вядомага сваімі апавяданнямі з жыцця украінцаў, венграў і паўднёвых славян яшчэ ў 50-ыя годы XIX стагоддзя.

Багушэвіч на сваім творчым шляху перажываў шмат пакут. Яму пагражалі непажаданыя ўплывы, а над паэтычным дараваннем паяўляўся неаднойчы прывід заўчаснага змарнення. Аднак маральная падтрымка з боку польскай пісьменніцы прадухіляла гэтыя пагрозы. А сам паэт пазней накіроўваў супроць сваіх соцыяльных праціўнікаў выкрывальныя творы.

У 1891 годзе ў сувязі з дваццацігоддзем літаратурнай дзейнасці Элізы Ажэшка, Багушэвіч прысвяціў ёй верш «Яснавяльможнай пані Арэшчыцэ». У ім у простых словах пісаў аб вялікай гуманнасці аўтаркі аповесцей і апавяданняў з жыцця беларускага люду, у якіх знаходзіў столькі шчырай праўды аб гаротным жыцці наднёманскай беларускай вёскі. Прыгадаем некалькі зваротак з гэтага малавядомага верша:

А ты, пані, смела
Заглянула ў хату.
Усё зразумела
І нашаму брату

Працягнула руку,
І сэрцам балела,
Глядзеўшы на муку,
І пяром умела

Выліць смутак гэты, —
Што аж душа рвецца,
Што плачуць кабеты,
Не знаюць, дзе дзецца.

(Працяг на стар. 6)

Выкрываем мясцовыя рэзервы

Больш увагі развіццю

мясцовай перапрацовачнай прамысловасці

Амаль кожны гаспадар з надыходам вясны яшчэ раз застановіцца над пытаннем рацыянальнейшага выкарыстання сваёй невялікай пасяўной плошчы, падлічыць, якія сельскагаспадарчыя культуры пры сярэднім ураджаі прынясуць яму найбольшы даход. Значная частка жыхароў ужо пераканалася ў тым, што тэхнічна - прамысловыя культуры і гароднiну ўпраўляць эканамічна выгадней.

Аднак некаторыя, асабліва поўднёва-ўсходнія паветы Беласточчыны, па некалькі стагоддзяў моцна трымаюцца чатырох старых культур: жыта, аўса, грэчкі і бульбы. Хіба справа тут толькі ў традыцыі і прыродных умовах, як глеба, клімат і г. д.?

На інтэнсіўнасць развіцця сельскай гаспадаркі вялікае ўздзеянне аказваюць гарады, перапрацовачная прамысловасць, добра наладжаны транспарт і некаторыя іншыя фактары. Не заўсёды такія ўмовы існуюць і таму трэба іх стварыць. Напрыклад, Гайнаўскі павет у выніку значнай аддегласці ад Беластока не адчувае прыкметнага ўздзеяння горада, мае добра развітую дрэваапрацоўчую прамысловасць, але зусім адсутнічае тут прамысловасць перапрацовачная. Урэшце, транспарт, асабліва аўтамабільны, развіты слаба.

Пры лепшым выкарыстанні прыродных умоў і рабочай сілы, якой у Гайнаўскім павеце дастаткова, можна было-б значна павялічыць плошчу пад управы тэхнічных культур і гароднiны. Але адразу перад кожным жыхарам паўстае пытанне, дзе знайсці рынак збыту для цяжкатранспартнай гародніны і садавіны. Жыхары Гайнаўкі ўсяго не закупяць, да Беластока жывёлай давезці немагчыма, кааператыўны скуп дзейнічае слаба і нерэгулярна, а перапрацаваць на зіму ўсяго немагчыма, ды і няма да гэтага адпаведных навыкаў.

Выходзячы з палажэння інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі павета, мне здаецца, было-б тут патрэбна перапрацовачнае прадпрыемства. За гэта гавораць яшчэ больш важныя факты, як:

1) патрэба фруктова-гародніннных, грыбных і іншых кансерваў у Беластоцкім ваяводстве,

2) неабходнасць ліквідацыі вельмі неэканамічнага датыхчасовага забеспячэння Беластока і ўсяго ваяводства кансерваванымі прадуктамі з далёка аддеглых раёнаў Польшчы,

3) паўнейшае выкарыстанне існуючых мясцовых рэзерваў,

4) ажыўленне сельскай гаспадаркі павета і некаторых мястэчак, якія знаходзяцца на яго тэрыторыі.

Адносна першага пункта асобыя каментарыі непатрэбны. Хопіць толькі ад'ехаць ад Беластока некалькі кіламетраў і заглянуць у вясковую краму. Адразу заўважым недастатковае забеспячэнне насельніцтва кансерваванымі прадуктамі.

Добра было-б, каб кансервы былі не толькі у ваяводскім цэнтры, але ва ўсіх гарадах і сёлах Беласточчыны, таму што не ўсе жыхары робяць запасы гароднiны на цэлы год. Прыблізна з другой палавіны зімы іх ужо не хапае, спажыццё вітамінаў моцна змяншаецца, што вельмі адмоўна ўплывае на арганізм чалавека, асабліва дзяцей. З больш 30-ці відаў фруктова - гародніннных кансерваў ёсць толькі некалькі мясцовага паходжання, як марынаваныя слівы, марынаваныя дыні, з грыбоў — марынаваныя лісічкі беластоцкіх прадпрыемстваў, ці журавінавы джэм з Саколкі. У гэтым годзе ёсць у Беластоку квашаныя агуркі і капуста. Астатнія кансервы прывозім з далёка аддеглых раёнаў Польшчы. Напрыклад, марынаваныя агуркі—колькі-ж іх у нас летам! — едуць з Тэрэспаля ў Беласток па чыгунцы каля 270 кіламетраў, або нават з Талькміцка з-над Віслянага заліва — звыш 350 кіламетраў. Сумесь гароху з морквай — з Квідзыня—380 кіламетраў! Не лепш справа выглядае з карнішонамі, кансерваванай капустай ці бруселькай. Малады кансерваваны гарошак (што праўда, смачны ён) імпартуем з Балгарыі, гэта ўжо аддегласць меньш — больш каля 1.200 кіламетраў. Не маем нічога з кансерваваных памідораў, буракоў, бручкі і г. д.

Падобная сітуацыя з садавінай. Напрыклад, кансерваваны ацёртыя прысалоджаныя яблыкі ў цане аж 12,6 злотых за кілограм атрымоўваем таксама з Квідзыня, напітак «Плынны овоц» вязем 290 кіламетраў з Люблінскага Аполя, слівавы джэм, джэм з трускалак — з Талькміцка, джэм вішнёвы — з Люблінскага Мілёва, а джэм брусніччны, ці з марэлі — з-пад Сандаміра.

Але ў тыпова сельскагаспадарчую Беласточчыну завозім не толькі вышэй успомненыя кансервы. З Лодзі прывозім кансерваваную фасолю са свінінай, бараніну з капустай і пульпэты, а з Накла свіную галавізну. Словам, кансервы едуць у Беласток з усёй Польшчы. Можа крыху за многа пералічвання, але выбачайце, гэта проста з гумару. А ну-ж чаго добрага яшчэ хтось сапраўды гэтым зацікавіцца.

Перавозка такіх прадуктаў, якіх ёсць дастаткова на месцы і ў склад якіх уваходзіць значная частка вады, вельмі неэканамічна. Яны моцна перагружаюць транспарт і ўдаражаюць сабекошт прадукцыі. Таму неабходна разглядзець пытанне аб выкарыстанні мясцовых рэзерваў, выявіць чаго, дзе і колькі мае Гайнаўскі павет у сучасны момант.

Лічыцца, што ў Гайнаўскім павеце ворыўныя землі займаюць не больш 1/3 часткі ўсёй тэрыторыі (лясы — 43 прац.), што дае каля 50 тысяч гектараў, з чаго пад гароднінай і садамі знаходзіцца ў сярэднім кожны год 4—5 прац. Хуткага дакладнейшага аблічэння плошчы без перамераў правесці нельга таму, што фруктовыя дрэвы растуць часамі на ўсёй сядзібе, а між імі грунт выкарыстоўваецца як агарод, або як выган. Плошча можа на працягу 1—2 гадоў у залежнасці ад попыту і цаны на гародніну павялічыцца або паменшыцца ў некалькі разоў. Так было нядаўна з пасевамі цыбулі і часнаку. Не маючы пэўнага рынку збыту, сяляне не настаўляюцца на таварную вытворчасць. Таму цяжка акрэсліць, нават прыблізна, колькі гародніны і фруктаў змогуць сяляне прадаць у бягучым годзе, а колькі пакінуць на спажыццё і кансерванне на зіму. У сярэднім ізлішак бывае нямнога, каля 400—500 тон агуркоў і столькі-ж капусты, 100—150 тон морквы і буракоў, 30—40 тон цыбулі, 40—50 тон памідораў, амаль па столькі-ж фасолі, рэпы і дыні. Разам усёй гародніны прадаецца звыш 1.500 тон, а зборы яе даходзяць да 10 тысяч тон і больш у год. Можна з упэўненасцю лічыць, што пры стварэнні трывалага рынку збыту на гародніну, прадукцыя яе адразу ўзрасце.

Амаль аналагічна выглядае справа садаводства ў павеце. Пад садамі занята прыблізна 250—350 гектараў сельскагаспадарчых зямель. Асабліва многа іх у сёлах Чыжэўскага, Курашэўскага, Трасцянiцкага сельсоветаў. Аднак даглядаюцца яны па-рознаму, таму і збор і фруктаў бываюць не аднолькава вялікія. За ўраджайныя гады зборы яблыкаў дасягалі 5—8 тысяч тон (1954, 1956 гады) і столькі-ж усіх іншых фруктаў. Між тым у неўраджайныя гады сяляне - садаводы не маглі задаволіць нават сваіх патрэб. Таму лічыць на фрукты, як на сталую перапрацовачную сыравіну, пры сучасным становішчы садаводства нельга. Мне здаецца толькі, што ў кароткі час начня садаводства можна выдатна паправіць. Не трэба забываць і таго, што, дзякуючы добрым глебам, у заходняй частцы павета можна стварыць цэлыя садаводчыя раёны. Яны ўжо пачалі стыхійна фармавацца.

Ёсць у павеце звыш 60 тысяч гектараў лясоў, таму ёсць і грыбы. Многа грыбоў сяляне сушаць на зіму і спажываюць, часта прадаюць у гарадах або адразу на вёсцы, куды прыязджаюць спецыяльныя грузавікі. Гэты дар лясоў пры добрай арганізацыі транспарту можна выкарыстаць значна паўней. Зборы грыбоў залежаць у першую чаргу ад кліматычных умоў, таму вагаюцца ў сярэднім паміж 100—200 тонамі ў год.

Нядрэнна было-б пачаць штучна разводзіць і культываваць у натуральных умовах некаторыя віды грыбоў, як гэта робіцца ў некаторых заходнееўрапейскіх краінах. Апрача грыбоў, нашы лясы вельмі багатыя каштоўнымі ягадамі: — малінай, суніцай, чорнымі ягадамі, пазней брусніцай і журавінамі.

Няпоўны пералік слаба выкарыстаных рэсурсаў Гайнаўскага павета пацвярджае неабходнасць выказаць думку аб неабходнасці ўзнікнення перапрацовачнага прадпрыемства.

Пытаннямі яго арганізацыі, кааперацыі і ўплыву на сельскую гаспадарку павета займемся ў наступным нумары «Нівы».

Мгр. УЛ. ЮЗВЮК

В. БАР[illegible]ЭЎСКІ

Пажоўклы здымак

Некалькі тыдняў таму назад, будучы ў Гайнаўцы, наведаў я свайго старога настаўніка. Паважаны Васіль Дзун заўсёды радасна сустракае сваіх былых вучняў, якім ён яшчэ ў першыя гады народнай улады, калі быў кіраўніком Пачатковай школы ў Шымках, Беластоцкага павета, як кажуць, адчыніў дзверы ў шырокі свет.

У тыя школьныя гады я, трэба прызнацца, не грашыў вялікай дысцыплінаванасцю і таму можа неаднойчы прычыніў не мала клопату паважанаму педагогу. І ўсё-ж-такі Васіль Дзун быў вельмі задаволены маім наведваннем.

Мы хутка разгаварыліся, пачалі ўспамінаць мінулыя гады з Шымкоўскай школы.

— А ну Васіль, дай вуха! — грозна насупіўшыся, пажартаваў мой настаўнік.

Я нейк інстынктыўна ўцягнуў галаву ў плечы. Мы голасна зарагаталі.

— Ну, што-ж, бывала, — вінавата адказаў я.

— Але выгнуўся ты, браток, як тая дубіна, цяпер мабыць цяжка было-б дабрацца да твайго вуха, — зноў пажартаваў настаўнік. Ён пачаў цікавіцца маім жыццём, працай. Праз нейкі час Васіль Дзун вышаў у горад па справах, а мне, каб не нудзіўся, прапанаваў паглядзець альбом фотаздымкаў.

Я з цікавасцю перагортваў старонкі альбома. Асабліва прыцягнуў маю ўвагу адзін стары, пажоўклы здымак. З яго ў нейкай суровай задумённасці глядзела група людзей.

— Што гэта за здымак?, — пацікавіўся я, калі вярнуўся настаўнік.

— Вось гэты? — перапытаў настаўнік, надзяваючы акуляры.

Ён доўга глядзеў на яго ў задумённасці, а потым ціха прамовіў:

— Сапраўды, гэта цікавы здымак. Зроблены ён у 1929 годзе.

І, падсеўшы да стала, Васіль Дзун пачаў расказваць.

—Цяжкі .., цяжкі тады, браток, настаў час, для нас, беларусаў, у панскай Польшчы.

Санацыйны ўрад пачаў падрыхтоўваць грунт пад фашызацыю краіны. Пачалася ліквідацыя ўсіх паступовых арганізацый, узрастаў прыгнёт нацыянальных меншасцей.

І ўсё-ж мы не падлаваліся! Хутка пасля ліквідацыі Сялянска-работніцкай «Грамады», на тэрыторыі Заходняй Беларусі паўстае ТБШ, якое распачынае актыўную культурна-асветную працу сярод беларускага насельніцтва ў Польшчы. ТБШ арганізуе бібліятэкі, хаты - чытальні, праводзіць вячэрнія курсы, утрымоўвае беларускую гімназію ў Вільні і беларускі хор пад кіраўніцтвам свайго актыўнага дзеяча Рыгора Шырмы.

Нягледзячы на ўсялякія перашкоды паліцыі, ТБШ усё больш разрастаецца, паўстаюць усё новыя гурткі. На Беласточчыне найбольш актыўныя цэнтры працы ТБШ былі ў Беластоку, Гарадку, Бельску і Свіслачы. Хутка ў Свіслачы павінен быў сабрацца акруговы з'езд ТБШ, на які і я быў выбраны дэлегатам.

З Шымкаў, дзе я тады жыў, да Свіслачы было 18 кіламетраў. Таму, калі толькі пачало ружавець на ўсходзе неба, я, узяўшы ў рукі кіёчак, ды закінуўшы на плячо торбачку з ежай, хуценька выбраўся ў дарогу.

З настаўніцкай нівы

Прынцып двумоўнасці беларускіх сярэдніх школ

Пры Міністэрстве вышэйшых навучальных устаноў у Варшаве створана камісія па справах асветы нацыянальных меншасцей, пражываючых у межах Народнай Польшчы. Старшынёй гэтай Камісіі з'яўляецца праф. З. Клеменсевіч.

Да гэтага часу адбылося дзве канферэнцыі камісіі. Камісія займаецца аналізам запатрабавання і спосабамі падрыхтоўкі кадраў да беларускіх і украінскіх сярэдніх школ, а таксама спецыялістаў - мовазнаўцаў да іншых галін асветнага і культурнага жыцця. У апошні час пастаноўлена ўключыць у працу камісіі справы падрыхтоўкі адпаведна кваліфікаваных настаўніцкіх кадраў да існуючых у Польшчы славацкіх і літоўскіх школ.

На канферэнцыях камісіі сцвярджалася, што ў беларускіх сярэдніх школах фактычна толькі прадмет беларускай мовы і літаратуры вядзецца на беларускай мове. Іншыя прадметы пераважна выкладаюцца на мове польскай. Галоўнай прычынай гэтага з'яўляецца недахоп настаўнікаў, валодаючых беларускай мовай. Адчуваецца таксама недахоп у сярэдніх беларускіх школах кваліфікаваных настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры. На працягу трох бліжэйшых год да першага выпуску студэнтаў кафедры беларускай філалогіі пры Варшаўскім універсітэце, Міністэрства асветы будзе вымушана прымаць у сярэднія беларускія школы настаўнікаў без адпаведных філалагічных кваліфікацый.

Аднак выкладання іншых прадметаў на беларускай мове пастаноўлена ўвесці прынцып двумоўнасці ў беларускіх сярэдніх школах. Прынцып гэты абумоўлены тым, што кожны настаўнік, выкладаючы ў беларускай сярэдняй школе, абавязаны валодаць як польскай, так і беларускай мовамі і праводзіць на высокім узроўні заняткі як на адной, так і на другой мовах. Каб беларускія сярэднія школы сталіся сапраўды беларускімі, Міністэрства асветы ўжо цяпер клапоціцца аб забеспячэнні беларускіх сярэдніх школ адпаведнымі настаўніцкімі кадрамі.

Прадстаўнік Міністэрства асветы — член камісіі — сцвярждаў, што нават настаўнікі, навучаючыя беларускай мове ў сярэдніх школах, не надта добра ведаюць сваю родную мову. Настаўнікі іншых прадметаў беларускай мовы амаль зусім не ведаюць. Гавораць яны мясцовымі дыялектамі і не праяўляюць ахвоты вывучыць беларускую літаратурную мову. У сувязі з гэтым прадстаўнік Міністэрства асветы зрабіў прапанову, каб настаўнікі, выкладаючыя розныя прадметы ў беларускіх сярэдніх школах на польскай мове, паступілі на завочнае аддзяленне беларускай філалогіі пры настаўніцкай студыі ў Беластоку. Толькі такім чынам яны змогуць у бліжэйшай будучыні выкладаць свае прадметы на беларускай мове. Калі гэтыя настаўнікі не навучацца беларускай мовы згодна з прынцыпам двумоўнасці ў беларускіх школах, прыдзецца ім усгупіць сваё месца маладым людзям, якія будуць адпавядаць гэтым патрабаванням. Падрыхтоўкай такіх людзей занялося ўжо Міністэрства вышэйшых навучальных устаноў і Варшаўскі універсітэт.

Згодна з пастановай камісіі беларуская моладзь, якая вучыцца ў розных універсітэтах у Польшчы, а таксама моладзь, якая намерана паступіць ва універсітэт у 1958/59 навучальным годзе, будзе згуртавана ў Варшаўскім універсітэце. Гэтай моладзі забяспечыцца месца ў інтэрнаце і стыпендыю. Студэнты будуць нармальна вучыцца ва універсітэце ў абранай галіне, а апрача таго кафедра беларускай філалогіі забяспечыць ім двухгадовы абавязковы лектарат беларускай мовы і літаратуры. Студэнты кафедры гісторыі і геаграфіі будуць яшчэ мець дадаткова спецкурсы па гісторыі і геаграфіі Беларусі.

Зацікаўленне беларускай мовай і літаратурай настаўнікамі беларускіх школ сапраўды вельмі малое. Сведчыць аб гэтым найлепш той факт, што на завочнае аддзяленне беларускай філалогіі пры настаўніцкай студыі ў Беластоку ёсць толькі 8 заявак на 20 вольных месц.

Растуць, развіваюцца нашыя беларускія школы. Разам з ростам школ павінен павышацца і ўзровень навучання. А гэта, зразумела, залежыць ад росту педагагічных кадраў. Нашымі асветнымі ўладамі ствараюцца вялікія перспектывы росту беларускіх педагагічных і іншых кадраў. Аднак ствараючы гэтыя перспектывы, асветныя ўлады павышаюць патрабаванні да нашых кадраў, што выклікае здаровую канкурэнцыю.

З гэтай канкурэнцыі пераможцам выйдзе той, хто ўпарта працуе над сабой, безупынна павышае сваю кваліфікацыю, паглыбляе свае веды.

ВІКТАР ШВЕД

Аб людзях у белых халатах

— Я пакахала сваю працу... — гаворыць Маруся Юзвючук.

Пачынаецца нармальны дзень працы ў Асродку аховы здароўя ў Белавежы. Вялікая чарга людзей у пачакальнай зале. Убачыўшы лекара, людзі з палёгкай уздыхаюць. За дзвярмі направа чуваць нейкі вясёлы голас. Нават сумныя твары хворых ажыўляюцца.

— Гэта наша акушэрка, — з гордасцю заяўляе адна з жанчын.

Аб радзільным доме ў Белавежы ведаюць усе ў аколіцы. Аднак не адразу жыхары Белавежы пераканаліся, што гэта рэч неабходная.

— Нараджэнне радзільнага дома было самым трудным пародам, які быў у аколіцы. Але цяпер у аколіцы няма ніводнай жанчыны, якая-б хацела радзіць дома. Можа толькі ў выпадку, калі не паспее...

Цяпер у радзільным доме ў Белавежы гаспадарыць Марыся Юзвючык, мінулагодняя абсальвентка 4-охгадовай школы сясцёр-акушэрак у Беластоку, родам з беларускай вёскі з Бельскага павета.

У радзільным доме за гэты час не было ніводнага смяротнага выпадку. Акрамя прыняцця нованароджаных яна арганізавала Школу маці для жанчын, якія знаходзяцца ў радзільным доме. Гэтая праца мае шмат цяжкасцей. Яшчэ больш цяжкасцей сустракае яна на занятках на курсе свядомага мацярынства, які Маруся арганізавала пры Белавежскім Асродку аховы здароўя.

— Не раз, вышаўшы з такіх заняткаў, — гаворыць Маруся, — прыходзіцца паплакаць. Але тады мне прыпамінаюцца словы выкладчыка аддзела акушэрства, прафесара Беластоцкай медыцынскай акадэміі др Мусятовіча, які на развітальным вечары сказаў: «Акушэрка, гэта цэнтральная асоба ў службе аховы здароўя. У жыцці вы сустрэнецеся з найбольш адсталымі поглядамі ў галіне вашай працы. Ваша задача — адкрыць вокны ў свет сучаснай навукі і ведаў. Хай вас не пужае той факт, што спачатку вашых слоў не будуць разумець. Дарога акушэркі не выслана букетамі роз. Ваша справа вельмі адказная, але вельмі ўдзячная; таму веру, што вы пераможаце!».

—Цяпер і я пачынаю верыць, — гаворыць Маруся, — што справа гэта ўдзячная. Я ўжо пакахала сваю працу, і яна мне прыносіць шчасце.

— Прашу вас агледзець наш радзільны дом, — ветліва запрашала нас Маруся. — Там у мяне адна пацыентка, рэпатрыянтка з БССР — Люба Войнюк.

У пакоях чыстата. Жоўтыя шторы на вокнах, кідаюць лёгкае святло ў пакой. Сцены цёплага, лагоднага колеру. На сярэдзіне пакоя стаіць тры ложка, засланыя нейчымі ўмелымі рукамі. На адным з ложкаў маладая жанчына з дзіцём у руках.

— Перадайце праз «Ніву» ўсім чытачкам мае пажаданні, — гаворыць шчаслівая маці. — Жадаю, каб кожная жанчына магла радзіць у такіх умовах, у якіх знаходжуся тут.

Звяртаюся да Марусі.

— Ці маеце якія цяжкасці, пажаданні?..

— О, так!... Маё жаданне — гэта каб нашыя навуковыя інстытуты як найхутчэй апрацавалі метады абязбольвання родаў. Па-другое, хацелася-б каб малако ў парашку лічылася нармальнай ежай для новаароджаных, а не як лякарства, якое выдаецца толькі ў выпадках хваробы і то па рэцэптах. Трэба, каб наша малочная прамысловасць гэта добра зразумела.

Чытачам «Нівы» хочацца пажадаць, каб было поўнае зразуменне самаахвярнай працы маладых акушэрак.

— Жадаю ўсім чытачам «Нівы», каб маглі радзіць у такіх умовах, у якіх радзіла я, — кажа Люба Войцюк, рэпатрыянтка з БССР.

Тэкст і фото — (т. м)

Іду палявой дарожкай, а птушкі спяваюць хоць ты сядай ды слухай. На душы зрабілася неяк лёгка, радасна. Здаецца, сеў-бы недзе на мяжы, ды любаваўся без канца роднай маці-зямелькай. Аднак дадаў кроку, усё-ж-такі 18 кілометраў — шмат дарогі.

Калі прыйшоў у Свіслач, сонца ўжо паднялося высока. Тут я сустрэў шмат маладых і старэйшых ТБШ-оўцаў — дэлегатаў на з'езд з Бельскага і Ваўкавыскага паветаў.

Ва ўсіх настрой бадзёры, прыўзняты. Чакаючы прадстаўніка Галоўнай Управы ТБШ з Вільні, спяваем беларускія песні. Я з некалькімі таварышамі пайшоў на станцыю сустракаць прадстаўніка. Хто прыедзе, пакуль што мы яшчэ не ведалі. Падыйшоў цягнік. З яго вышаў, абапіраючыся на невялікую кульбачку, чарнявы, быстравокі чалавек сярэдняга ўзросту з падкручанымі вусікамі, ды падстрыжанай ў клінок бародкай.

— Шырма! — радасна ўскрыкнулі мы, акружаючы яго і вітаючыся.

Рыгор Раманавіч быў вельмі паважаны сярод ТБШ-оўцаў. Ужо тады ён славіўся вялікай папулярнасцю сярод беларускага насельніцтва. Перад самым адкрыццём з'езду, у запоўненую дэлегатамі святліцу, праціснуўся паліцыянт.

— Нельга распачынаць з'езду! — грозна загадаў ён.

— Як гэта нельга? — здзіўлена запытаў Шырма.

— Маўчаць! Не пярэчыць, — ускіпеў паліцыянт.

Праз нейкі час у святліцу ўварвалася яшчэ з 10 паліцыянтаў.

— Выходзіць, выходзіць, нельга тут рабіць ніякага з'езду! — загаўкалі яны.

— Што-ж гэта такое? — пачуліся галасы супрацiўлення.

— Выходзіць, без разгавораў, а то інакш будзем гаварыць, — і паліцыянты пачалі здымаць з пляччэй вінтоўкі.

— Выходзьце браткі, няма іншай рады, — нейк сумна прагаварыў Шырма.

Дэлегаты спакойна пачалі выходзіць.

— Мы вам пакажам з'езд, хам'ё! Бач ты, чаго ім хочацца, бальшэвіцкае насенне! — груба лаяўся чырвонашчокі паліцыянт.

— А вы-б так, шаноўны пан, трошкі ветлівей да людзей адносіліся, — спакойна заўважыў Шырма, параўняўшыся з вусатым паліцыянтам.

— І ты яшчэ асмеліўся звяртаць мне ўвагу?! — папярхнуўшыся, быццам індык, загульгатаў паліцыянт.

— Эх, правучыць бы гада! — зацiснуўшы кулакі, ды падступаючы да паліцая, адазваўся нейкі дэлегат — здаравяка.

— Нельга, браток, яны толькі і шукаюць зачэпкі, каб справацыраваць нас. Ні ў якім выпадку нам нельга пайсці на гэта, — супакойваў, узяўшы пад руку ўсхваляванага дэлегата, Шырма.

Калі мы выйшлі са святліцы, частка з нас нейк сама-сабой накіравалася да мясцовага фатографа. Іменна тады зрабілі мы гэты памятны здымак.

— Вось тут, бачыш, у сярэдзіне, з кульбачкай у руцэ, сядзіць Рыгор Шырма, а там у апошнім радзе, другі справа стаю я.

Пасля наша невялічкая група сустрэлася з Шырмай у памяшканні нашага актывіста, Качаноўскага. Была абмеркавана сітуацыя ТБШ у нашых паветах і ўмовы для далейшай дзейнасці. Тут Рыгор Шырма паінфармаваў нас, што рэакцыйная група Галоўнай Управы, на чале з Астроўскім, падтрымваная санацыйным урадам намагаецца накінуць арганізацыі свае ўплывы і падпарадкаваць сабе ТБШ. Далей Шырма паведаміў нам, што хутка ў Вільні адбудзецца галоўны з'езд ТБШ, на які трэба выслаць загартаваных і стойкіх дэлегатаў, якія сумеюць даць рашучы адказ рэакцыйнай групе.

Пасля ўжо мы даведаліся, што паліцыя не дазволіла адбыцца з'езду ў Свіслачы іменна таму, што на з'езд прыехаў Шырма, прадстаўнік паступовай групы ў Галоўнай Управе, якога праследвала паліцыя.

Вось такая, браток, з большага, гісторыя гэтага здымка. Большасці з іх ужо няма ў жывых. Некаторыя загінулі ў санацыйных казематах. Многіх адданых комуністаў забілі гітлераўскія захопнікі. А вось гэты, першы злева, які сядзіць падпёршыся рукою, стаў здраднікам — правакатарам і сведчыў супроць нашых найлепшых дзеячоў на шматлікіх працэсах пры санацыі, а пасля пры нямецкай акупацыі. Што-ж зробіш, былі і такія сволачы сярод нас, — закончыў Васіль Дзун у апошні раз сумна ўзіраючыся ў пажоўклы здымак.

Ужо сцямнела, калі я развітаўшыся са сваім настаўнікам, пайшоў на станцыю. Доўга яшчэ ў маіх вачах стаяла яго пасівеўшая галава, з густой сетачкай маршчынак на шчырым, адкрытым твары...

Цуды прыроды

Чым больш вучоныя даведваюцца аб жыцці прыроды, тым больш яны здзіўляюцца выключнай рознастайнасці жывёл і раслін, іх прыстасаванню да жыцця ў самых рознастайных умовах. Цяжка знайсці на зямлі неабжытае месца.

Навука ведае «мароза-ўстойлівыя» арганізмы, якія могуць пераносіць холад у 200 градусаў. А мінус-жа 200 градусаў — гэта самая нізкая тэмпература, якая толькі магчыма ў сусвеце; пры ёй спыняецца ўсякі рух малекул.

З другога боку, на свеце ёсць і такія арганізмы, якія замярзаюць і пры трыццаці градуснай спякоце. Гэта — сіне - зялёныя водарасці — жыхары гарачых крыніц, тэмпература вады ў якіх нярэдка даходзіць да 80 градусаў. Жывуць амаль у кіпятку! Споры-ж некаторых бактэрый выжываюць і ў сапраўдным кіпятку.

Ці дзіўна, што ў такіх шырокіх межах жывёльныя формы дасягаюць выключнай рознастайнасці. Узяць хоць-бы рыб. Больш як 30 тысяч відаў рыб вядомы навуцы, і ўсе яны не падобныя адзін на аднаго. Адны рыбкі такія малыя, што разглядаць іх трэба з дапамогай лупы, другія дасягаюць гіганцкіх размераў. Некаторыя рыбы вельмі сухія — скура ды косці, іншыя-ж такія тлустыя, што ўспыхваюць ад запалкі. Напрыклад, славутая рыба - свечка эўлахон. Індзейцы ўжываюць яе для асвятлення — прапускаюць праз вяленага эўлахона вяровачку і падпальваюць яе. Рыба - свяча гарыць доўга і роўна. Ёсць на свеце рыбы, якія лятаюць, спяваюць, свецяцца, рыбы - прыгуны, рыбы-дрэвалазы, рыбы-пешаходы, рыбы - стралкі і электрычныя рыбы.

Рыбы пешаходы паўзуць, чапляючыся за няроўнасці глебы, калючымі вырастамі хваста і жаберных крышак.

Акружаючы нас свет вельмі рознастайны, і ў ім многа нечаканасцей і парадоксаў. Падумаць толькі, — рыба, якая падарожнічае па сушы! З другога боку, мы ведаем нямала млекакормячых звяроў, якія жывуць, як рыбы. Успомніце кітоў і дэльфінаў. Яшчэ 20 мільёнаў год назад яны бегалі па сушы на ўсіх чатырох лапах і нагадвалі больш сабаку, чым рыбу. А цяпер гэтыя звяры так падобны да рыб, што людзі спрадвечна лічылі іх рыбамі і толькі дзвесце год назад, да здзіўлення свайго, даведаліся, хто яны такія на самай справе. А што можна сказаць аб такім млекакормячым звярку, як аўстралійскі качканос, які не горш за качку нясе яйкі? Дзяцей сваіх, якія выводзяцца з яек, ён аднак, як усе млекакормячыя жывёліны, выкармлівае малаком. У гэтага звярка ёсць яшчэ адна арыгінальная рыса — яго кроў амаль такая халодная, як у рыбы або змяі.

Чаго толькі няма на свеце! У Інданезіі водзіцца жаба, якая можа пералятаць з дрэва на дрэва, карыстаючыся шырокімі перапонкамі на лапах, як парашутам.

А вось змяя-пілот, якая водзіцца ў Азіі, мае яшчэ больш незвычайны лятаючы апарат. Перад стартам гэтая змяя выцягваецца, як палка, растапырвае ў бакі свае рэбры, нацягнутая на іх скура ператвараецца ў своеасаблівы парашут. Затым змяя скача ў паветра і плануе на сваіх рэбрах, як арол на крылах. На свеце ёсць таксама і лятаючыя яшчары, лятаючыя рыбы, лятаючыя каракаціцы і васьміногі, лятаючыя вавёркі і мышы.

Ёсць і чацвераногія звяры, якія скачуць па зямлі так, як птушкі лятаюць. Паляўнічы леапард, або чыта, напрыклад, бегае так шпарка, што можа дагнаць кур'ерскі поезд, які ідзе са скорасцю 100 кіламетраў у гадзіну. Некаторыя газелі мала ўступаюць чыце ў шпаркасці бегу.

Якіх толькі дзіковінак няма на свеце! Ёсць усё, нават птушынае малако. І па яго не трэба далёка хадзіць. Пaглядзіце, чым нашы звычайныя галубы кормяць сваіх птушанят. Яны іх кормяць «птушыным малаком». Новапароджаныя птушаняты абыходзяцца без сосак — уводзяць дзюбы ў горла дарослага голуба і атрымліваюць сваю порцыю «птушынага малака». Незадоўга да вылуплення птушанят у валлі ў галубоў-бацькоў пачынае ўтварацца белае, кашыцападобнае рэчыва, будучая ежа птушанят. Яго называюць «птушыным, або валлёвым малаком».

Вы, вядома, заўважалі, што многія птушкі вельмі часта кормяць сваіх птушанят, некаторыя літаральна праз кожныя тры - чатыры мінуты. Гарыхвостка, напрыклад, прыносіць ежу да гнязда 240 разоў за суткі, папаўзень — 380 разоў, а сініца — 390! Справа ў тым, што насякомыя птушкі не могуць доўга абыходзіцца без ежы.

Нават дарослая гарыхвостка можа памерці ад голаду на працягу сутак.

З малых звяркоў самымі пражэрлівымі лічацца землярыйкі. Кожная землярыйка з'ядае за суткі больш, чым важыць сама. І ўсё-такі яе дзённы рацыён не перавышае некалькіх грамаў. Вялікі-ж кіт з'ядае за суткі некалькі тон рознай ежы, гэта значыць у мільён разоў больш, чым землярыйка. Кіты, — самыя буйныя з існуючых цяпер жывёлін. Блакітны кіт, напрыклад, нярэдка дасягае ў даўжыню 25—30 метраў і вагі ў сто тон.

Да царства рыб належаць самыя малыя на свеце пазваночныя жывёліны. Трапічная рыбка пандака, напрыклад, такая малая, што яе з цяжкасцю можна разгледзець няўзброеным вокам. Яна не большая за мураўя. У Амерыцы модніцы носяць у вушах крыштальныя завушніцы - акварыумы, у якіх плаваюць гэтыя маленькія рыбкі.

Яшчэ большай рознастайнасцю вызначаюцца размеры беспазваночных жывёлін. З аднаго боку гіганцкі трыццаціметровы чарвяк лінеус, які жыве ў Атлантычным акіяне, або медуза цыянея, шчупальцы якой, выгінаючыся ў моры, абшукваюць прастору ў поўгектара, а з другога боку — мікраскапічныя чарвякападобныя істоты — калаўроткі. Дзесяткі гэтых жывёлін змяшчаюцца ў кроплі вады, узятай з вадаёма або ракі. Калаўротка аскаморфа мае ў даўжыню толькі чатыры сотыя міліметра — гэта самая маленькая істота з многаклетачных жывёлін.

Настолькі-ж рознастайная і працягласць жыцця жывёлін. Мікраскапічныя арганізмы — тыя-ж вірусы, бактэрыі, інфузорыі — жывуць толькі некалькі гадзін або сутак, а найбольш доўгагадовыя птушкі або рыбы — сотні год. У 1794 годзе пры чыстцы Царыцынскіх сажалак пад Масквой злавілі велізарнага шчупака. У яго жабрах вісела кальцо з надпісам «Пасадзіў цар Барыс Фёдаравіч», гэта значыць цар Барыс Гадуноў. Такім чынам, шчупак пражыў у возеры больш чым дзвесце год. Яшчэ большы шчупак быў злоўлен у 1497 годзе ў Германіі ў возеры каля Хейльброна. Яго шкілет захоўваецца цяпер у гор. Мангейме. Даўжынёй гэты шчупак быў у пяць з палавінай метраў і важыў 145 кілаграмаў. На шчупаку знайшлі металічнае кальцо, на якім значыўся 1230 год. Значыць шчупаку было больш за 267 год! Ад старасці ён увесь збялеў. Гэта сапраўдны патрыярх сярод рыб.

З сухапутных жывёлін усе рэкорды доўгалецця пабіла гіганцкая чарапаха, якая была злоўлена ў 1737 годзе на востраве Эгмонта ў Індыйскім акіяне, як мяркуюць, ужо ў стогадовым узросце. Гэтая чарапаха пражыла ў Лонданскім заапарку 200 гадоў і, як відаць, жыве там цяпер.

Усе гэтыя, настолькі, здавалася-б, не падобныя адна на адну істоты — родныя браты. Іх аб'ядноўвае адзінае дыханне жыцця. Усё гэта — жывыя арганізмы, яны могуць рухацца, адчуваць, расці, размнажацца, падпарадкоўваючыся агульным законам абмену матэрыі— законам арганічнага жыцця і эвалюцыі. У гэтым — адзінства рознастайнай прыроды.

І. АКІМУШКІН

Лятучыя рыбы ратуюцца ад акулы

Куды ісці ў школу?

(Глядзі пачатак у № 17 і 18)

Вялікая ўвага звяртаецца на развіццё керамічнай прамысловасці ў нашай краіне. У гэтай галіне патрэбны кваліфікаваныя спецыялісты. Падаем адрас школы:

Засадніча Школа Цэрамічна, Шчавно-Здруй к/Валбжыха, вул. Калеёва 2.

У школу прымаюцца кандыдаты пасля заканчэння пачатковай сямікласнай школы. Дзяўчаты павінны мець закончаных 14 год жыцця, а хлопцы 15. Школа мае два напрамкі: а) керамічнае малярства, б) керамічнае фармленне.

Апрача таго, патрэбны спецыялісты ў галіне шкляных прамысловасці У краіне існуюць наступныя школы, у якіх толькі хлопцы пасля заканчэння 7 класаў пачатковай школы і 15 год жыцця могуць здабываць прафесію:

Пётркув Трыбунальскі, вул. Роосэвэльта 1;

Заверце вул. Жабя 11;

Шчытна Слёнска, пав, Клодзко, вул. Вольносці 82.

Кандыдаты, якія хочуць паступіць на школу ў Шчытне Слёнскай павінны выказваць мастацкія здольнасці да малявання.

Вельмі карысна школа ёсць у горадзе Пілава Гурна к/Дзержанёва, вул. Школьна 6. Тут прымаюцца хлопцы пасля пачатковай школы, добра фізічна развітыя, якія маюць 15 год. Школа навучае прафесіі каменшчыкаў - скульптараў.

Пры ўсіх гэтых школах існуюць інтэрнаты. Навука працягваецца 3 гады. Абсальвенты атрымоўваюць дыпломы чэляднікаў, маюць гарантаваную працу ў вывучаным напрамку і добрую зарплату.

Хто хоча вучыцца далей, можа паступаць у трохгадовыя тэхнікумы, пасля чаго атрымоўвае дыплом тэхніка, які дае магчымасць працаваць тэхнікам у адпаведнай галіне прамысловасці або паступаць у вышэйшую навучальную ўстанову. Заявы ў школах прымаюцца да 1 чэрвеня бягучага года.

Па больш дакладныя інфармацыі можна звяртацца пісьмова ці асабіста ў дырэкцыі гэтых школ. (зб)

Творчае сяброўства братніх літаратур

(Да пытання аб польска—беларускіх літаратурных сувязях у XIX стагоддзі)

(Працяг са стар. 3)

Чым-жа мы аддзячым,
Што-ж мы напрыносім—
Хіба што заплачам
Ды Бога папросім:

Прымі-ж нашу дзяку
У малітве, у слёзцы,
Прымі, як адзнаку
Тваёй славы ў вёсцы!

Адзінства ідэйных поглядаў, шчырае спачуванне сялянскай нядолі аб'едноўвалі таксама двух перадавых прадстаўнікоў нашых братніх літаратур — беларускага дэмакрата Янку Лучыну (1851 — 1897) і вядомую польскую паэтэсу Марыю Канапніцкую (1840—1910). Аўтар «Вязанкі», творчая спадчына якога з'яўляецца вялікім здабыткам беларускай дэмакратычнай літаратуры ў другой палове XIX ст., карыстаўся яе сяброўскай падтрымкай у сваіх літаратурных пачынаннях. Відавочна, так як і Багушэвіч, Лучына сустракаўся са зласлівымі нападкамі з боку ворагаў беларускай літаратурнай творчасці. У лісце паэта да вядомага беларускага вучонага - этнографа Шэйна чытаем: «Днямі атрымаў я пісьмо ад польскай паэткі Марыі Канапніцкай, — самай даравітай з усёй парнаскай плеяды, калі-б мог паверыць яму, — чорт ведае, якую хвалу для сябе прыняў-бы. Вядома, мясцовы водгук — не больш, як заахвочванне да працы».

Варта яшчэ падкрэсліць, што многія паэтычныя творы Лучыны паўсталі пад добратворным уплывам творчасці Л. Кандратовіча. Паэт быў сапраўдным майстрам у творчым пераўвасабленні сюжэтаў і тэм кандратовічавай паэзіі. Пяру Лучыны, так як і Багушэвічаву, належыць значная колькасць твораў на польскай мове і шэраг вольных перакладаў вершаў Кандратовіча.

У другой палове XIX ст. некаторыя беларускія пісьменнікі, працягваючы традыцыі сваіх папярэднікаў, шмат сваіх сіл аддавалі перакладам з польскай літаратуры. Гэтыя пераклады з'явіліся каштоўным укладам у беларускую літаратуру і былі выражэннем сімпатый беларускага народа да братняга польскага народа, да яго прагрэсіўнай культуры і літаратуры. Сярод перакладчыкаў вылучаліся, у прыватнасці, Альгерд Абуховіч (1840 — 1905) і Адам Гурыновіч (1869—1894). Абуховіч быў перакладчыкам санетаў і балад Адама Міцкевіча, лірычных вершаў і песень Людвіка Кандратовіча, а Гурыновіч — перакладчыкам некаторых твораў Міцкевіча («Вялля»), Каспровіча («Вясна») і Ажэшка («З гадоў голада»).

Пераймальнікам найлепшых традыцый беларускай літаратуры мінулага стагоддзя быў творчы талент Янкі Купалы, які адкрыў новую эру ў гісторыі польска - беларускіх літаратурных сувязей.

Дзякуючы яго плённай літаратурнай дзейнасці, нашы братнія літаратуры яшчэ больш пасябравалі паміж сабою. А гэта новы раздзел у гісторыі еднання славянскіх літаратур, сведкам якога нашае пакаленне.

Мгр. М. КАНАПАЦКІ

Сопат, 1 лютага 1958 г.

На радасць дзецям

У бягучым годзе на Гайнаўшчыне запланавана закончыць будову некалькіх школьных аб'ектаў. На дзень 1 верасня г. г. будуць выканчаны мураваныя будынкі пад сямікласныя школы ў Крыўцы і Дашах. У іх настаўнікі адразу атрымаюць і кватэры. На восень у вёсцы Збуч будзе ўжо высіцца даволі прыгожы драўляны будынак мясцовай школы.

Болей складаная справа з пабудовай школы ў Альхоўцы. Як мы ўжо пісалі раней, Аддзел асветы пры Ваяводскай радзе ў Беластоку спыніў работы на будове школьнага будынка ў Альхоўцы. На гвалт спатрэбілася дакладная фінансава - тэхнічная дакументацыя. Таму яшчэ раз звяртаемся ў адрас Ваяводскай рады: паспяшаецеся з дапрацоўкай гэтай дакументацыі.

На наступныя гады запраектавана пабудаваць новыя школьныя будынкі ў Іваўках, Моры і Палічне. У сучасны момант ужо распрацоўваецца дакументацыя гэтых аб'ектаў. Будуць гэта таксама мураваныя будынкі з кватэрамі для настаўнікаў.

Да ўвагі малочных кааператываў

Раней рамонты аб'ектаў малочнай кааперацыі фінансаваліся з так званых лімітаў. Пачынаючы ад 1 мая г. г. такі парадак фінансавання ліквідаваны.

Цяпер размеры рамонтаў і грашовых выдаткаў павінны ўсталёўваць праўленні малочных кааператываў і іх кантрольныя ўлады — у залежнасці ад так званых, аперацыйных сум. Незалежна ад гэтага, на дадатковыя дафінансаванні рамонтаў можна старацца аб сярэднетэрміновыя крэдыты ў фондах развіцця кааперацыі. (ся)

****

Гал. рэдактар
Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"
Organ Białoruskiego Tow Społ -Kult
Adres redakcji Białystok ul Wesołowskiego nr 1 tel 25-89
Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW «Prasa».
Redaguje Kolegium.
Warunki prenumeraty:
Miesięcznie — 2.40 zł
Kwartalnie — 7 20 zł
Półrocznie — 14 40 zł
Rocznie — 28 80 zł
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch"
Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju
Cena prenumeraty zagranicą: kwartalnie 10.15 zł. półrocznie 20.30 zł i rocznie 40.60 zł.
Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa
BZG Nakł. 5.500 E-2

Аб завочным навучанні сельскагаспадарчых навук

У галіне сельскагаспадарчага навучання важную ролю выконваюць завочныя вучылішчы. У школах гэтых могуць здабываць адукацыю ўсе тыя, хто не мае магчымасцей вучыцца стацыянарна. Завочныя вучылішчы даступны ўсім старэйшым і малодшым, мужчынам і жанчынам, незалежна ад таго, хто дзе жыве.

Заданнем завочных тэхнікумаў з'яўляецца навучанне і давучванне ўсіх тых, хто працуе ў галіне сельскай гаспадаркі, членаў сельскагаспадарчых кааператываў і пасобных гаспадарак, не адрываючы іх ад працы, даючы магчымасць здабыць сярэднюю прафесіянальную адукацыю — прафесію агратэхніка з правам уступу на вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Навука ў сельскагаспадарчым тэхнікуме працягваецца 4,5 года. Навучальны год распачынаецца ў верасні. У завочным вучылішчы могуць паступаць кандыдаты, якія маюць закончаных найменш 7 класаў пачатковай школы, або іншую роўназначную адукацыю; выпускнікі аднагадовых сельскагаспадарчых школ т. зв. сярэдніх сельскагаспадарчых школ, якія маюць закончаных 6 класаў пачатковай школы, або абсальвенты былых школ практыкантаў — спецыялістаў.

Могуць таксама паступаць на II курс без экзамену тыя, хто закончыў найменш 2 кл. сельскагаспадарчага ліцэя I ступені, або кандыдаты, якія маюць роўназначнае пасведчанне з іншай школы і кандыдаты, якія прадставяць пасведчанне заканчэння першага класа чатырохгадовага сельскагаспадарчага тэхнікума. На трэці курс без экзамену маюць права паступаць тыя вучні, якія маюць закончаных поўныя два гады навучання ў сельскагаспадарчым тэхнікуме. Вучні школ іншага тыпу здаюць экзамены па наступных прадметах: агульнай апрацоўцы глебы, сельскагаспадарчаму машыназнаўству, батаніцы і заалогіі. Для таго, каб паступіць на чацвёрты курс — трэба мець дазвол з Міністэрства Сельскай гаспадаркі.

Кандыдаты паступаючыя на адну з вышэй паданых школ павінны злажыць наступныя дакументы: 1) Прашэнне, 2) Уласнаручна напісаную біяграфію, 3) Метрыку нараджэння, 4) Апошняе школьнае пасведчанне, 5) Пасведчанне аб маёмасці, 6) 2 здымкі, 7) Пасведчанне з месца працы (калі працуе).

Прашэнне разам з усімі іншымі дакументамі трэба складаць у Завочнае аддзяленне сельскагаспадарчай падрыхтоўкі пры Дзяржаўным водна - меліярацыйным тэхнікуме ў Беластоку, вул. Антонюк Фабрычны 1. Там таксама звяртацца пісьмова, або асабіста па больш падрабязныя інфармацыі. Варта выкарыстаць магчымасці, каб здабыць сярэднюю прафесіянальную адукацыю.

Затым дасылайце адпаведныя дакументы на вышэй паданы адрас.

Л. ВАЙТОВІЧ

Будзе менш бюракратыі

У бягучым годзе Акруговае Аб'яднанне малочнай кааперацыі ў Беластоку сваю адміністрацыю скараціла на 47 штатаў. Такім чынам, сэканоміцца сотні тысяч злоты, якія непатрэбна выдаткоўваліся на ўтрыманне бюракратаў без якіх можна абысціся.

У сучасны момант распрацоўваецца таксама спосабы спрашчэння бухгалтэрыі і справаздачнасці. Дзякуючы гэтаму, можна будзе ліквідаваць іншыя штаты і больш адукаваных людзей накіраваць у прадукцыю. (ся)

Спецыялістам новая праца

У Беластоку машынабудаўнічая прамысловасць

У наступныя гады Рамонтнае Прадпрыемства дарожнага абсталявання ў Беластоку будзе значна разбудаванае і пераўтворанае ў машынабудаўнічае прадпрыемства. Цяпер ужо заканчваецца тэхнічна - фінансавая дакументацыя. У будучым, тут будуць будавацца амаль усе тыпы дарожных машын. Такім чынам, дзяржава стараецца ўнезалежніцца ад загранічнага імпарту, за які трэба плаціць нямалымі цэннымі дэвізамі.

Будучае новае прадпрыемства ўжо мае запэўненыя вялікія заказы на прадукцыю ад Міністэрства камунікацыі і Міністэрства сельскай гаспадаркі. (ся)

На здымку: грам. Міфодзі Карпюк — член Ваяводскай ахотніцкай рады Беластоцкай акругі. Яму прызначана І месца ў краіне, як камісару па справах знішчэння ваўкоў.

Міністэрства Лясной гаспадаркі вызначыла яму ўзнагароду — матацыкл ВК 350 см³ і 2.500 злотых грошай. Чым узнагародзіла яго Ваяводскае ахотніцкае аб'яднанне ў Беластоку?... пастанавіла звольніць з працы.

Піражкі будуць мець выгляд

У № 15 «Нівы», пішучы аб справах вёскі Паплаўцы (Сакольскі павет), успомнілі аб выглядзе Піражкоў, аб яе гразкай, занядбанай вуліцы.

Як нам паведамілі, ужо ў бягучым годзе вуліца ў вёсцы Піражкі будзе поўнасцю наладжана. Будзе праведзена ўкладка бракуючых участкаў бруку. Ямкі і ямы ў старым бруку будуць «залатаны».

Бясплатны пункт юрыдычных парад адкрыты ў рэдакцыі „Ніва" кожны чацвер ад 11-12 гадзін.

29 красавіка г. г. Беласток наведаў першы сакратар Пасольства В'етнамскай Народна - Дэмакратычнай Рэспублікі ў Польшчы пан Хуанг Ліонг. Адкрыў ён у памяшканні Ваяводскага Дома культуры цікавую выстаўку, якая паказвае жыццё В'етнама. (ся)

Толькі для закаханых

Сардэчныя тайны

Зіна Б. з Шчэціна піша: «Дарагое Сэрцайка! Маю 22 гады. Год таму пазнаёмілася з Кастусём, які мне вельмі спадабаўся, і якога я вельмі люблю. Кастусь часта прыходзіць да мяне. Адначасова маю сяброўку — Ліду, якая амаль заўсёды разам з намі прабывае. Сама не ведаю, што аб гэтым думаць, Кастусь адносіцца да мяне, так і да Ліды. Калі ідзем на забаву — танцуе з Лідай і са мною, пасля забавы разам нас адводзіць дахаты і ніколі не гаворыць аб тым, ці падабаюся я яму, ці любіць ён мяне, ці не. Мне здаецца, што Ліда вельмі нам перашкаджае. Парадзь, дарагое Сэрцайка, што рабіць, каб даведацца ці Кастусь любіць мяне і што зрабіць, каб любіў мяне".

Дарагая Зіначка! Гэта надта благая справа, каб аж так перажываць. Справу трэба выясніць у наступны спосаб: падшукай зручны момант, каб шчыра паразмаўляць з Кастусём. Не накідайся сабою, а далікатна раскажы аб сваіх пачуццях, аб тым, што ён для цябе не звычайны, і што яго адносіны мучаць цябе. Калі Кастусь цябе любіць то тады скажа табе аб гэтым. А цяпер справа Ліды. Мне здаецца, што Ліда абсалютна вам не перашкаджае. А што Кастусь танцуе і з табою і з ёю — гэта сведчыць аб тым, што ён хлопец культурны, патрапіць добра паводзіць сябе ў кампаніі і ў адносінах да дзяўчат. Пытаеш, што зрабіць, каб спадабацца Кастусю? Быць скромнай, чыста адзявацца, утрымоўваць парадак у хаце і гл. Гэта несумненна будзе мець свой уплыў.

СЭРЦАЙКА

(Працяг са стар. 8)

— Вось дурны, — абурыўся Даніла, — дык мо' не рэзаў-жа я гэтай саланіны, так сказаць, з жывога вяпрука. А саланінка, як сам бачыш, вядрэнная, на пядзю, та сказаць, — дадаў ён, шматзначна зірнуўшы на апетытны кавалак саланіны.

— Ну, тады справа зусім зразумела, — адказаў Сілівон. А ты, Данілка, не злуй на мяне, усё-ж-такі я солтыс, а да таго яшчэ чалавек справядлівы, трэба-ж упэўніцца, — дадаў ён.

— Вядома, я-ж, так сказаць, не злую, толькі кажу вось здох, бяда дый годзе, — адказаў Даніла.

Сілівон выняў са стоіка лісток паперы, налажыў на нос акуляры, ды, пасліпіўшы агрызак хімічнага алоўка, з выглядам вельмі важнага ўрадаўца, доўга не думаючы, напісаў:

„Сцвярджаю што вяпрук грамадзяніна Данілы Цыпрука 17-пудовы у нашай вёсцы здох солтыс Сілівон Ладуцька".

— Ну, вось і ўсё, — узлыхнуў з палёгкай Сілівон, прыкладаючы ў канцы напісанага салтысоўскую пячатку.

— Гладка ў цябе, Сілівонка, гэта так сказаць, выходзіць, — пахваліў Даніла, асцярожна складаючы пісульку.

— Ад таго-ж я і солтыс, — з задавальненнем адказаў Сілівон.

Развітаўшыся, Даніла выйшаў.

У другі раз, напоўніўшы курынымі яйкамі кошычак, у сілівонаву хату зайшла 18-цігадовая дзяўчына — Зося Паўлюк.

— Ну, што скажаш,— спытаў яе Сілівон, нацэліўшыся вокам у кошык.

— Я, дзядзечка, на работу ў горад, на фабрыку хачу паступіць,— адказала Зося.

— Ну, вось і малайчына, пахваліў яе Сілівон. Ідзі, працуй здаровенькая, будуй соцыялізм, я нічога супроць не маю.

— Так дзядзечка, але мне пасведчанне аб маральнасці трэба, вось я і прышла да вас за ім, — растлумачыла Зося, ставячы на стол кошык з яйкамі.

— Аб маральнасці кажаш, — перапытаў Сілівон. А што-ж гэта такое?

— Ды я і сама не ведаю, вы-ж солтыс, вам зручней гэта ведаць, — адказала Зося.

— Та-а-ак, — працягнуў Сілівон, драпаючы патыліцу. — А, што гэта за яйкі, мо' пакладаў назбірала?! — насупіўшыся спытаў ён Зосю.

— Ды што вы, дзядзечка, яны свежанькія, з апошніх дзён, спецыяльна для вас іх збірала, — пачырванеўшы хуценька адказала дзяўчына.

— Ну, дык глядзі ў мяне, я чалавек, як сама ведаеш, справядлівы, цярпець не магу ашуканства, — ужо лагадней прагаварыў Сілівон — Аб маральнасці... — бурчэў ён, вымаючы паперу. — Ну нічога, зараз напішам.

І напісаў:

„Сцвярджаю што грамадзянка Зося Паўлюк нічога супольнага з маральнасцю не мае а жаночныя абавязкі выконвае на выдатна у чым асабіста пераканаўся солтыс Сілівон Ладуцька".

Улажыўшы пісульку ў канверт, Сілівон заклеіў яго і прышлёпнуўшы звонку сваю салтысоўскую пячатку аддаў канверт узрадаванай Зосі. Яна, падзякаваўшы, выйшла.

Як успрынялі гэтую пісульку на фабрыцы, не ведаю. Не разумею толькі, чаму аднойчы ў прысутнасці сялян Зося сказала солтысу Сілівону, што ён стары ёлапень і дурак.

Дык вось, даражэнькія, калі прыдзе той дзень, і будзеце выбіраць солтыса, раю вам выбіраць чалавека вопытнага і адукаванага, такога, як наш Сілівон Ладуцька.

ШУЛЯК

Усякая усячына

Рэфарматар вопраткі

Аднойчы працаўнік паштовага ўпраўлення ў Гамбургу прыйшоў на працу ў шкоцкай спадніцы, чырвоных рукавічках, падпяразаны чырвоным паяском, з жаночым парасонікам. На пытанне здзіўленых гэтым маскарадам калегаў, ён адказаў, што хоча зрэфармаваць мужчынскае адзенне.

Кіраўнік пошты забараніў яму прыходзіць на працу ў гэтай непрыстойнай вопратцы. Але на гэтым не закончылася. Працаўнік падаў скаргу ў суд за парушэнне яго асабістай справы.

Тры гады ўжо думаюць суддзі, і ніяк не дойдуць да ладу, ці забарона мужчыне адзявацца па-жаночаму з'яўляецца парушэннем асабістых спраў.

Рэкорд

Рэкорд у злачынстве пабіў адзін парыжскі ўласнік гаража. На працягу трох год яму было напісана 2546 карных мандатаў на суму звыш 8 мільёнаў франкаў... за парушэнні правіл дарожнага руху.

* * *

Рэкорд нахабнасці пабіў зладзей Марль Гівелет у Парыжы. Ён украў самаход старшыні суда і перамаляваўшы яго на іншую фарбу прадаў таму-ж самаму старшыні назад.

Памог бацьку

Парыжскі прадавец малака быў абвінавачаны за фальшаванне малака праз дадаванне вады. Ён бараніўся ў судзе тым, што гэта зрабіў у яго адсутнасці яго малы сын. Паклікаены ў суд хлопец пацвердзіў гэта.

— А чаму ты гэта зрабіў — спытаўся ў яго суддзя.

— Мы з сястронкай забаўляліся ў гандаль малаком — адказаў той.

Ідэальная карова

Ну і падвяла наша вёска гарадское насельніцтва. Чытаем мы газеты і страшна робіцца. Толькі грамадзянін Ной, які бачыў патоп усяго свету, можа зразумець нашу трывогу. Але мы знаходзімся ў значна горшых умовах, чым грамадзянін Ной, таму што не бачым нашай гары Арарат, дзе можна было-б знайсці ратунак.

Справа ў тым, што ў нас на вёсках каровы з розуму пазыходзілі і цяпер з іх малако малочным патокам.

Краіна наша цудоўная, кожны бачыць як яна ў малацэ плавае, але на гэтым цуды не канчаюцца. Малака ў нас многа, але свежай смятаны няма дзе купіць. Выходзіць так, што няма сыравіны да вырабу смятаны. Галоўкі сыра таксама нізкай якасці, як адрэжаш скрылік такога сыра, так ён як не бачыш засохне і ў трубачку скруціцца — мусіць з худога малака зроблены. Вёска нас малаком, так сказаць, залівае, а людзі ў горадзе за тварагом бегаюць і знайсці не могуць, таму што каровы ў нас несвядомыя і толькі адно малако даюць. Трэ' было-б новую пароду кароў прыдумаць, каб, калі гаспадыня за адзін сасок пацягне — малако ляціць, за другі — тварог падае, за трэці — смятанка свежанькая льецца і нарэшце, калі пацягне за чацвёрты — галоўкі сыра выскакваюць.

Калі-б такая ідэальная карова была, наша малочная прамысловасць не крычала-б «ратуйце»! ад таго, што малака замнога, а толькі падлічвала-б колькі чаго з кароў надаілі. Тады ўжо насельніцтву горада было-б удосталь малочных прадуктаў высокай якасці.

Мой сябра — навуковы супрацоўнік, ужо працуе над малочнай праблемай, толькі яшчэ не знайшоў за што трэба пацягнуць карову, каб выцягнуць тых гультаёў з малочнай прамысловасці, якія не ўмеюць перарабіць на малочныя прадукты гэтага патопам плывучага малака.

Дзядзька Лявон.

У сваёй хаце гаспадар

Аднаго разу жонка адлупцавала Мікіту. Мікіта ўлез пад стол і плача — слязмі заліваецца. Прыходзіць сусед і пытае:

— Чаго-ж ты там сядзіш?

А на гэта Мікіта:

— У сваёй хаце гаспадар. Дзе захачу, там і сяду.

Умыўся

Аднойчы падарожны заначаваў у аднаго з гаспадароў. Устаўшы раніцай памыўся і запытаў маленькага Міхася чым яны выціраюцца.

На гэта Міхась адказаў:

— Тата мой рукавом уціраецца, мамка спаднічкай, а я... я і так абсохну.

Гэта не ён

На ўроку рэлігіі бацюшка пытае задуманага Колю:

— Скажы мне Коля, хто стварыў свет?

Коля пачырванеўшы сарваўся з месца і не надумваючыся адказаў:

— Гэта не я бацюшка не я...

Каго выбраць солтысам

Гэтае пытанне ў даны перыяд, несумненна, хвалюе вёску. І гэта зусім зразумела, беручы пад увагу значныя правы, якія дае цяперашнім солтысам народная ўлада. Іменна гэтыя правы даюць магчымасць солтысу стаць сапраўднай галавой вёскі. А вядома, як пакіруе галава так пойдуць і ногі. Таму на самай справе трэба задумацца, каго выбраць.

Праўду кажучы, то цяпер адпаведных людзей на гэтае небяспечнае становішча хапае ў нашых вёсках. Аднак паспрабуй угадай, хто тут лепш падыйдзе.

Некалі, яшчэ ў перэшыя гады народнай улады, жыхары нашай вёскі таксама стаялі перад такой праблемай.

— Трэба выбраць чалавека пісьменнага, адукаванага — вырашылі яны на грамадскім сходзе.

Нажаль, нельга сказаць, каб у тыя гады ў нашай вёсцы шмат было людзей з такімі якасцямі.

— Прапаную Сілівона Ладуцьку, — сказаў нехта.

— Ну што-ж, Сілівон чалавек адукаваны, — згадзіліся сяляне. Пісьмовыя справы яму не навіна. Яшчэ пры цары быў дзесятнікам.

Карацей кажучы, Сілівон Ладуцька вельмі ахвотна згадзіўся быць солтысам і праз некалькі дзён, атрымаўшы ў гміне салтысоўскую пячатку, пачаў канцылярнічаць.

У людзей да солтыса немала спраў. І вось пацёк людскі паток у сілівонаву хату. Аднаму пісульку ў горад трэба напісаць, другому нешта параіць, а іншаму наладзіць нейкую адміністрацыйную справу. З парожнімі рукамі ніхто не йшоў да солтыса. Так ужо ў нас і скоісь вялося.

Аднойчы адвячоркам у сілівонаву хату зайшоў Даніла Цыпрук, вяскоцы хітрун-багацей. Ён, прывітаўшыся, выняў з-пад палы кажушка ладны кавалак свежанькай саланіны і палажыў яго на край стала.

— Па якой справе, Данілка? — пакасіўшыся на саланіну, ліслів спытаў Сілівон.

— Невясёлая, так сказаць, справа, браток, — адказаў той паволі.

— А што такое? — пацікавіўся Сілівон.

— Бяда мяне пасцігла, Сілівонка, вяпрук, так сказаць, здох, — з хітрынкай у вачах адказаў Даніла.

— Ах, ах, вось шкада, — паспачуваў Сілівон.

— Шкада ды яшчэ якая, — бубніў Даніла,— такі вяпручыска, пудоў мо' з сямнаццаць. Паспрабуй, выгадуй такога чалавеча, дык вочы табе на лоб, так сказаць, павылазяць, — бедаваў ён.

— Дык ці-ж не, вядома, — падтаківаў яму Сілівон.

— Вось я і прышоў да цябе, Сілівонка, так сказаць, пасведчанне атрымаць, што ён здох, так сказаць. Трэба-ж у ПЗУ адшкадаванне атрымаць, ён-жа-ж быў, так сказаць, забяспечаны! Не магу-ж я, так сказаць, пакрыўджаным застацца, — вылажыў сваю справу Даніла.

— Вядома, што не, — згадзіўся Сілівон. Аднак ці ён сапраўды ў цябе здох?

Працяг на стар. 7.

Філасофская крама „Мудрачарпаліца"

Персіцкаму цару Хасрову задалі пытанне:

— Каму з людзей пажадаў-бы ты ў першую чаргу паразумнець?

Ён адказаў:

— Маім ворагам. Прыкмечана, што разумныя, задумаўшы злое, вельмі рэдка выступаюць у паход. Дурных-жа нішто не стрымлівае ад бяздумных пачынанняў.

* * *

Аднаго філосафа спыталі:

— Каго можна лічыць безнадзейна дурным?

Той адказаў:

— Мужчыну, які жаніўся на прыгожай дзяўчыне і, аставіўшы яе, паехаў у далёкую краіну.

Што я чуў у самаходзе

Раз да Бельска самаходам
Ехаў я па следзі,
У самаходзе мімаходам
Пачуў я камедзію.
У Беразове ёсць сіротка,
Валячкай завецца.
20 тысяч у «Тота-лётка»
Выйграла, здаецца.
Да яе хадзіў Сірожа,
Хлапец, як-ні-як, прыгожы.
Ды не выдаўся нікому,
Ён хадзіў так пакрыёму
Вось аднойчы за сабою,
Як ніколі не бывала,
Жартам ўзяў засунуў сені...
Ідзе да хаты на прапала.
Ускочыў толькі што дахаты,
У дзверы хтось грахоча.
Стала яму ўстыднавата,
Хавацца хоча.
— Сядзь! І не хавайся нідзе,
Я пабачу... Дзядзька ідзе!
Пэўна з нейкаю навінай,
Ідуць абодва — дзядзька з сынам.
Устрапянуўся тут Сірожа:
— Я схаваюся пад ложак,
Ты не згадвай пра Сірожу...
Ужо схаваўсь! Пускаці можаш.
Валя лампу запаліла
І дзядзька ў хату упусціла.
Дзядзька глянуўшы панура:
— Аддай грошы, здзяру шкуру!
Што-ж тут Валячцы рабіці?
Не аддаць — могуць забіці.
Яна хутка шасту - трасту
— Наце — кажа — усе на шчасце.
— Што цяпер з табой зрабіці?
Ты-ж усім раскажаш.
Ці павесіць? Ці забіці?
Як сама ты скажаш?
Гавары! Не думай! Урэшце
Мо' зарэзаць? — Не, певешце.
Што рабіў тады Сірожа?
Варушыў, здаецца, ложак
І вылазіці бяда,
Ну і Валячкі шкада.
Дзядзька доўга не чакаў,
Улез на стол, дзягу дастаў,
Крыж над Валячкай накрэсліў
І пад паталком яе павесіў.
Пайшоў дзядзька. Тут Сірожка
Ціграм выскачыў з-пад ложка,
Схапіў нож ён са стала
(Яшчэ Валячка жыла)
І набраўшыся адвагі,
Перарэзаў хутка дзягу.
— Што цяпер тут нам рабіці?
Замкну цябе і да міліцыі.
І пайшоў. І як ніколі
Трэ' дастаць урлёп для Колі.
Коля — Валі брат — здалёк
Бачыць: на дзвярах замок.
«Можа ў дзядзькі? Невядома
Чом няма яе ў дома».
Ідзе да дзядзька асцярожна,
Стукнуў у дзверы — кажуць: «можна».
— На дзвярах вісіць замок,
Ідзе да вас глядзець знарок.
Раптам адчыніліся дзверы,
Увайшлі міліцыянеры.
Сэрца ў дзядзькі птушкай б'ецца,
Няма дзе яму падзецца.
Выцягнуў капшук з грашыма...
І пагналі — бацьку з сынам

* * *

Калі праўда, учуем урэшце:
—Бацька і сын сідзяць у арэшце.
Як няпраўда, ну дык годзе.
Я так чуў у самаходзе.

І. ІГНАТКА
Бельскі павет

Развязка адгаданкі з 13 № «НІВЫ»

На адгаданку змешчаную ў 13 нумары «Ніва» рэдакцыя атрымала 43 правільных адказаў, а сярод іх некалькі з заграніцы.

Развязка: *Ранняя птушачка дзюбачку прачышчае, а позняя вочкі прадзірае.*

Кніжныя ўзнагароды вылясавалі наступныя асобы:

1. Марыся Багдановіч — Відава.
2. Ганна Богус — Кнышэвічы.
3. Люда Бондар — Вострау Поўднёвы
4. Віктар Казлоўскі — Ярылаўка.
5. Уладзімір Мацкевіч — Белавежа.
6. Мікалай Палунічаў — Мінск (БССР)
7. Антон Саковіч — Супруны.
8. Лёнік Шчарбач — Хілімоны.
9. Васіль Чумак — Мінск (БССР).
10. Рая Чубура — Старое Ляўкова.

Узнагароды высылаем поштай.